

บทที่ 8

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทที่แปด ซึ่งเป็นบทสุดท้ายของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอเสนอเนื้อหาสาระ ออกเป็นสามส่วน ส่วนแรก เป็นการแสดงให้เห็นถึงสรุปผลการวิจัย ส่วนที่สอง เป็นส่วนของการอภิปรายผล และส่วนที่สาม เป็นข้อเสนอแนะที่พบจากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ 4 ข้อ และได้ผลสรุปของการศึกษาตามวัตถุประสงค์ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. การศึกษานโยบายรัฐในการแก้ปัญหาราคายางตกต่ำ

ปัญหาราคายางตกต่ำ เป็นปัญหาค่อเนื่องจาก พ.ศ. 2535 ถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยศึกษานโยบายของรัฐในเรื่องดังกล่าว รวม 5 นโยบาย ดังนี้

1.1 นโยบายแทรกแซงตลาดยาง (พ.ศ. 2535-2545) โดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2534 อนุมัติงบประมาณ แทรกแซงราคายาง โดยมีมาตรการ ให้องค์การสวนยางเป็นหน่วยงานหลักในการซื้อขายจากเกษตรกรชาวสวนยางในราคาประกัน เป้าหมายผู้รับผลประโยชน์ คือ เกษตรกรชาวสวนยางรายย่อยที่ได้รับความเดือดร้อน ผลดำเนินงานของนโยบาย คือ โครงการแทรกแซงตลาดยางพารา ดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่วันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2535 ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2545 โดยมีมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องรวม 35 ครั้ง ปริมาณยางที่แทรกแซงทั้งหมด 1,351,539.9 ตัน ผลลัพธ์ของนโยบาย คือ เกษตรกรชาวสวนยางสามารถขายยางได้ในราคาประกัน ซึ่งมีการกำหนดราคาแทรกแซงสูงกว่าราคาตลาดในช่วงนั้นเล็กน้อยเป็นราคาดำเนินการเป็นระยะจากมติคณะรัฐมนตรีในแต่ละช่วงเวลาทุกปี ผลกระทบของนโยบายคือ ผลการแทรกแซงขาดทุนรวม 15,809.5 ล้านบาท โดยที่ราคายางแทรกแซงเฉลี่ยต่อปีสูงกว่าราคาตลาด 1.18 บาทต่อกิโลกรัม แต่ผลขาดทุนเฉลี่ยของโครงการเฉลี่ยต่อปี 11.69 บาทต่อกิโลกรัม ราคายางที่เกษตรกรชาวสวนยางได้รับต่ำกว่าผลขาดทุนของโครงการมาก การดำเนินงานของรัฐไม่มีประสิทธิภาพ และมีความไม่โปร่งใสของการดำเนินงาน โดยเฉพาะการเก็บสต็อกและจำหน่ายยางที่ซื้อ สอดคล้องกับความเห็นผู้ให้ข้อมูลหลักและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปัญหาความเป็นธรรมต่อเกษตรกรชาวสวนยาง พบว่าในช่วงเวลาที่แทรกแซง มีการซื้อขายเพียงร้อยละ 6.1 ของยางเกษตรกรชาวสวนยางในภาพรวม เกษตรกรชาวสวนยาง นอกโครงการร้อยละ 93.90 ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ โครงการเป็นของ

รัฐการแทรกแซงแบบเจาะจง เกษตรกรที่ขายน้ำยางสด ยางก้อนถ้วยไม่ได้รับผลจากโครงการที่รับซื้อเฉพาะยางแผ่นดิบเท่านั้น ช่วงเวลาที่แทรกแซงไม่มีความชัดเจนว่ามีเสถียรภาพราคายาง เพราะราคายางมีขึ้นและลงตลอดเวลา และการแทรกแซงของรัฐยาวนานกว่า 10 ปี ส่งผลให้มีการบิดเบือนกลไกตลาดยางพารา โดยเฉพาะยางแผ่นรมควัน พบว่า มีผลกระทบมาก ส่งผลให้ความต้องการยางแผ่นรมควันของตลาดลดลงมาตลอด จากที่ไทยส่งออกยางแผ่นรมควัน ร้อยละ 66.94 ในปี พ.ศ. 2539 เหลือส่งออกยางแผ่นรมควัน ร้อยละ 25.31 ในปี พ.ศ. 2554 นโยบายไม่สามารถช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายได้ และมีผลกระทบทางลบมาก ไม่สามารถแก้ปัญหาราคายางตกต่ำแก่สหกรณ์กองทุนสวนยางและเกษตรกรชาวสวนยางได้

1.2 นโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยาง (พ.ศ. 2536-2537) รัฐบาลแก้ปัญหาราคายางตกต่ำ โดยการส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนยางรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์กองทุนสวนยาง พัฒนาการแปรรูปรวมกันจำหน่ายยางให้ได้ราคาเพิ่มขึ้น เพิ่มอำนาจต่อรอง รัฐบาลมีมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2537 อนุมัติโครงการ โรงงานยางแผ่นผึ่งแห้ง - รมควัน มอบหมายให้สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางเป็นเจ้าของโครงการ มาตรการ คือ จัดสร้างโรงงานยางแผ่นผึ่งแห้ง-รมควัน 1,500 โรงงานทั่วประเทศ มอบให้สหกรณ์กองทุนสวนยาง เป้าหมายผู้รับผลประโยชน์ คือ เกษตรกรชาวสวนยางรายย่อยที่รวมกลุ่มเป็นสหกรณ์กองทุนสวนยาง ผลดำเนินงานจัดสร้างได้ 675 สหกรณ์ ใน 18 จังหวัด สหกรณ์กองทุนสวนยางที่จัดตั้งขึ้นมีจำนวนสมาชิก 49,720 คน ในปี พ.ศ. 2540 และมีสหกรณ์กองทุนสวนยางในปี พ.ศ. 2554 จำนวน 724 สหกรณ์ มีสมาชิกรวม 84,157 คน มีการเพิ่มขึ้นของสมาชิกและการรวบรวมผลผลิตยางของสมาชิกจำหน่ายเพิ่มขึ้นมากจาก 1,604.48 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2543 เป็น 23,103.48 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2554 ผลกระทบคือนโยบายช่วยเหลือสมาชิกสหกรณ์ 84,157 คน โดยมีปัญหาไม่สามารถให้ความเป็นธรรมแก่เกษตรกรชาวสวนยางรายย่อยที่อยู่นอกโครงการกว่า 5 ล้านคนได้ นโยบายเป็นการนำร่องโครงการเท่านั้น ปัญหาการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์กองทุนสวนยางมีน้อยในปี พ.ศ. 2543 มีการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ร้อยละ 71.62 เท่านั้น และในปี พ.ศ. 2554 มีสหกรณ์ดำเนินธุรกิจ ลดลงเหลือร้อยละ 65.88 และมีการแปรรูปผลผลิตที่สหกรณ์น้อย ในปีพ.ศ. 2543 มีการผลิตยางแผ่นรมควัน ร้อยละ 58.78 เท่านั้น และลดลงต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน โดยสหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออก ในปี พ.ศ. 2554 มีการผลิตยางแผ่นรมควันเพียง 3 สหกรณ์ จาก 33 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 9.09 จากปัญหาผู้บริหาร ไม่มีความรู้ธุรกิจยาง สมาชิกไม่นิยมแปรรูปที่สหกรณ์ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดที่มีความต้องการยางแผ่นรมควันลดลง สรุปได้ว่านโยบายสหกรณ์ประสบความสำเร็จระดับหนึ่งในการเฝ้าสถานการณ์หลักเกษตรกรชาวสวนยางมากกว่า 15 ปี แต่ยังไม่เข้มแข็งเพียงพอในการพึ่งพาตนเองได้

1.3 นโยบายการจัดตั้งองค์กรยางระหว่างประเทศ (พ.ศ. 2546) เกิดวิกฤติราคายาง พ.ศ. 2538-2544 รัฐบาลของไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ซึ่งเป็นผู้ผลิตยางรายสำคัญของโลกมีผลผลิตรวมกว่าร้อยละ 70 ของตลาดโลก ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) ในการจัดตั้งองค์กรยางระหว่างประเทศ มีวัตถุประสงค์ผลักดันราคายางให้สูงขึ้น ไปสู่ระดับที่เกษตรกรชาวสวนยาง มีกำไรคู่กับการลงทุนและรักษาเสถียรภาพราคายาง รัฐบาลมีมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2546 ให้จัดตั้งบริษัทร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ จำกัด (IRCO: International Rubber Consortium Limited) โดยรัฐบาล 3 ประเทศเป็นผู้ถือหุ้น เป้าหมาย ยกระดับราคายางให้สูงขึ้นกว่าต้นทุนการผลิตของเกษตรกรชาวสวนยางและรักษาเสถียรภาพราคายาง โดยการควบคุมสต็อกและการส่งออกยาง ผลดำเนินงาน หลังจากการจัดตั้ง บริษัทร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ จำกัด (IRCo) ในปี พ.ศ. 2546 ราคายางปรับตัวสูงขึ้นทุกปีต่อเนื่อง จากราคายาง 38.80 บาท ในปี พ.ศ. 2546 ขึ้นเป็น 77.80 บาทในปี พ.ศ. 2551 ขึ้นสูงกว่าต้นทุนผลิตของเกษตรกร ส่งผลให้บริษัทร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ จำกัด (IRCo) ไม่มีบทบาทในการรักษาเสถียรภาพราคายาง ในความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักปัญหา นโยบายบริษัทร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ จำกัด (IRCo) มีบทบาทน้อยมากในการแก้ปัญหาราคายางตกต่ำ จากปัญหาบริษัทร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ จำกัด (IRCo) ไม่มีการจัดตั้งกองทุนรักษาเสถียรภาพราคายาง คงมีเพียงเงินลงทุนจัดตั้งบริษัทร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ จำกัด (IRCo) 12 ล้านเหรียญสหรัฐเท่านั้น และไม่มีแนวทางชัดเจนในการให้บริษัทร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ จำกัด (IRCo) มีบทบาทที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นสอดคล้องกับความเห็นผู้เชี่ยวชาญว่า รัฐบาล 3 ประเทศ ต้องเห็นความสำคัญของปัญหาราคายางอย่างจริงจัง และร่วมมือกันให้มีการดำเนินการให้บริษัทร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ จำกัด (IRCo) มีความพร้อมในทุกด้านมีภารกิจที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้ทันที ให้สามารถต่อรองสร้างเสถียรภาพราคายางช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางอย่างเป็นรูปธรรมให้เกษตรกรสามารถขายยางได้สูงกว่าต้นทุนการผลิต เป็นการแก้ปัญหาราคายางตกต่ำแก่เกษตรกรชาวสวนยางและสหกรณ์กองทุนสวนยางได้

1.4 นโยบายแปรรูปยางเพิ่มมูลค่าและเก็บสต็อกยาง (พ.ศ. 2552) วิกฤติเศรษฐกิจกลาง ปี พ.ศ. 2551 ส่งผลต่อราคายางตลาดโลกที่ลดลงมาก เหลือ 30.71 บาท เดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2552 อนุมัติวงเงินกู้ 8,000 ล้านบาท แก่สถาบันเกษตรกรรวบรวมผลผลิตยางมาแปรรูปเพิ่มมูลค่า จำนวน 200,000 ตัน ให้สามารถเก็บได้นาน สต็อกไว้รอจำหน่ายเมื่อราคาเหมาะสม ผู้รับผลนโยบายคือ สถาบันเกษตรกรผลการดำเนินงานสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมี 116 ราย รวบรวมผลผลิตได้ 123,181.41 ตัน ผลกระทบ คือ ปัญหานโยบายไม่เป็นธรรมต่อเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อย ซึ่งเป็นเกษตรกร

ส่วนใหญ่ จากนโยบายปริมาณยางที่เข้าโครงการ คิดเป็นร้อยละ 3.90 ของยางทั้งประเทศ ซึ่งไม่สามารถแก้ปัญหาเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ได้ สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เห็นว่า นโยบายไม่เหมาะสม กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เกษตรกรไม่สามารถเข้าถึง เกิดการเสียตลาด ภาระการจัดเก็บสต็อกยางมีค่าใช้จ่าย และปัญหายางเสื่อมคุณภาพจากสต็อก ปัญหา นโยบายไม่สามารถสร้างเสถียรภาพราคายางได้ เพราะปริมาณที่จัดเก็บมีปริมาณน้อยมาก นโยบายมีผลกระทบต่อตลาดมาก ไม่สามารถแก้ปัญหาราคายางได้ สอดคล้องกับความเห็นจากการประชุมกลุ่มที่กล่าวว่า นโยบายรัฐบาลประมาณจำกัด เป้าหมายไม่ชัดเจน ไม่ต่อเนื่อง เป็นนโยบายแก้ปัญหาเฉพาะหน้าหวังผลทางการเมือง สหกรณ์กองทุนสวนยางเข้าร่วม โครงการน้อยมากจากระเบียบกฎเกณฑ์ในการกู้เงินจากโครงการ นโยบายไม่สามารถส่งผลต่อสหกรณ์กองทุนสวนยางและสมาชิกสหกรณ์ได้ในภาพรวม

1.5 นโยบายการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อรักษาเสถียรภาพราคา (พ.ศ. 2555) ปัญหาราคาขาลงต่ำลงในปี พ.ศ. 2554 จากภาวะเศรษฐกิจโลก คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2555 อนุมัติวงเงินกู้ 15,000 ล้านบาท แก่สถาบันเกษตรกรใช้ในการรับซื้อผลผลิตยางไปแปรรูปขายแก่องค์การสวนยางหรือเอกชนหรือเก็บสต็อกไว้รอจำหน่ายเมื่อราคาเหมาะสม ผู้รับผลจากนโยบาย คือ สถาบันเกษตรกร ผลการดำเนินงานสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอนุมัติแล้ว 198 สถาบัน มีการใช้วงเงินในการนี้ มกราคม-กรกฎาคม พ.ศ. 2555 รับซื้อยางไปแล้ว 4,500 ล้านบาท ผลกระทบ คือ ปัญหา นโยบายไม่เป็นธรรมต่อเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อยส่วนใหญ่ เพราะนโยบายเจาะจงช่วยเหลือสถาบันเกษตรกรเท่านั้น เช่นเดียวกับนโยบายแปรรูปยางเพิ่มมูลค่าและเก็บสต็อกยาง มีการอนุมัติสถาบันเกษตรกร 198 สถาบัน จากทั้งหมดกว่า 800 สถาบัน สถาบันเกษตรกรที่อยู่นอกโครงการ และเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อย ซึ่งเป็นผู้เดือดร้อนไม่ได้รับผลจากนโยบาย ผู้ให้ข้อมูลหลักรวมถึงผู้อำนวยการองค์การสวนยาง กล่าวว่า เป็นมาตรฐานของรัฐบาลที่ไม่สามารถแก้ปัญหาทั้งหมด ไม่สามารถสร้างเสถียรภาพราคายางได้ จากข้อจำกัดงบประมาณที่น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าธุรกิจยางกว่าสามแสนล้านบาท การรับซื้อยางขององค์การสวนยางใช้การอิงราคาตลาดโดยนำราคาตลาดเล็กน้อย ส่งผลให้ราคาขาลดลงจาก 100.52 บาท ในเดือนมกราคมให้เหลือ 87.31 บาท ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2555 ขณะที่รัฐตั้งเป้าหมายจะยกระดับราคาขาลงให้ถึง 120 บาทต่อตันโลก กรม การดำเนินการของรัฐไม่มีการทบทวนการดำเนินการใหม่ ที่ส่งผลต่อการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง ทำให้นโยบายไม่สามารถแก้ปัญหาแก่เกษตรกรชาวสวนยางและสหกรณ์กองทุนสวนยางได้

สรุป นโยบายรัฐในการแก้ปัญหาราคาขาลงต่ำของรัฐบาลเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่หวังผลทางการเมือง เป็นนโยบายที่เป็นการแจกทรัพยากรที่ไม่เป็นการสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรชาวสวนยาง เป้าหมายของนโยบายเจาะจงอยู่วงแคบเกิดความไม่เป็นธรรมต่อเกษตรกร

ชาวสวนยางส่วนใหญ่ การดำเนินการมีความเสียหายมาก ได้ผลน้อย มีผลต่อกลไกตลาดที่บิดเบือนจากนโยบาย นโยบายไม่สามารถสร้างเสถียรภาพราคาขายได้ นโยบายรัฐขาดความจริงจัง จริงจังในการแก้ปัญหาโดยทบทวนปรับปรุงการดำเนินการรัฐให้มีความต่อเนื่อง ตรงตามความต้องการเกษตรกรชาวสวนยาง นโยบายรัฐที่ผ่านมาไม่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับจากเกษตรกรชาวสวนยางและสหกรณ์กองทุนสวนยาง

2. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการสหกรณ์กองทุนสวนยาง

ความสำเร็จของการดำเนินการสหกรณ์กองทุนสวนยาง ขึ้นกับประเด็นหลักที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินการของสหกรณ์กองทุนสวนยาง รวม 3 ปัจจัย ดังนี้

2.1 ความเหมาะสมของกฎเกณฑ์ในการจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยาง

การจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยาง เป็นการช่วยเหลือจากรัฐบาลในการสร้างโครงการโรงงานยางแผ่นรมควัน มอนแท่เกษตรกรชาวสวนยางที่รวมตัวเป็นสหกรณ์กองทุนสวนยาง โดยมีหลักเกณฑ์ให้กลุ่มเกษตรกรที่ร่วมโครงการเป็นผู้จัดหาที่ดินก่อสร้างโรงงาน หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ คือ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง การจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออก รวม 60 สหกรณ์ จังหวัดระยองมีพื้นที่สวนยางมากที่สุด ร้อยละ 46.8 แต่มีการจัดตั้งจำนวนสหกรณ์น้อยที่สุดเพียง ร้อยละ 20 จังหวัดตราดมีพื้นที่สวนยางน้อยที่สุด ร้อยละ 14.6 แต่มีการจัดตั้งจำนวนสหกรณ์มากที่สุด ร้อยละ 50 จากการไม่มีกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการจัดหาที่ดินได้ เป็นหลักในการจัดตั้งสหกรณ์ ส่งผลให้ที่ตั้งสหกรณ์ไม่มีการกระจายตรงความต้องการเกษตรกร ในหลายพื้นที่ที่สหกรณ์ไม่มีสาธารณูปโภคเพียงพอทั้งไฟฟ้า ระบบน้ำขัดแย้งกับหลักการจัดตั้งโครงการ โรงงานยางแผ่นรมควันที่ให้อำนาจที่ดินที่มีสาธารณูปโภค น้ำ ไฟฟ้า ส่งผลให้สหกรณ์ที่จัดตั้งต้องมีการจัดหาสาธารณูปโภคเพิ่มขึ้น รวมถึงการที่สหกรณ์ไม่มีความรู้ในการดำเนินงานโรงงานยางแผ่นรมควันที่ต้องมีขั้นตอนการขออนุญาตประกอบโรงงานจากอุตสาหกรรมจังหวัดเพื่อให้ได้ใบอนุญาตประกอบกิจการ โรงงานให้ถูกต้องตามกฎหมาย และมีสหกรณ์หลายแห่งที่ไม่สามารถดำเนินงานได้จากการไม่มีใบอนุญาตประกอบกิจการ โรงงาน ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินการของสหกรณ์ในภายหลัง

โครงสร้างสหกรณ์กองทุนสวนยางเป็นสหกรณ์ขนาดเล็ก การดำเนินงานมีทุนน้อยไม่สามารถจ้างผู้จัดการที่มีประสบการณ์ได้ กรรมการและสมาชิกต้องร่วมมือกันดำเนินงาน ปัญหาที่มีกฎระเบียบในการดำเนินงานเรื่องวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการ กำหนดไว้ที่ไม่เกิน 2 วาระ ส่งผลให้ผู้บริหารที่สมาชิกยอมรับไม่สามารถดำเนินงานได้ ปัญหาขององค์กรสหกรณ์ที่แตกต่างจากองค์กรอื่น คือ ขอบบังคับ ระเบียบสหกรณ์ ไม่สามารถผูกมัด สังการสมาชิกได้ เพราะหลักการของสหกรณ์ สมาชิกมีส่วนร่วมด้วยศรัทธาเชื่อมั่นสหกรณ์โดยสมัครใจ ส่งผลให้ปัญหาของการมี

ส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานสหกรณ์ขึ้นกับความต้องการของสมาชิก จากความเห็น
ประโยชน์สหกรณ์ ความเชื่อมั่นผู้บริหารสหกรณ์ในความเสี่ยงละ ชื่อสัตย์และจากการสนับสนุน
ของหน่วยงานภาครัฐที่กำกับดูแลช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ส่งผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์กองทุน
สวนยาง

ศักยภาพการผลิตของสหกรณ์กองทุนสวนยาง โรงงานยางแผ่นรมควันของสหกรณ์มี
เทคโนโลยีที่เหมาะสม สามารถผลิตยางแผ่นคุณภาพดี ศักยภาพการผลิตของสหกรณ์กองทุน
สวนยาง ผลิตได้วันละ 2,000 กิโลกรัมต่อวัน ตามเป้าหมายโครงการ มีความเหมาะสมกับสหกรณ์
ขนาดเล็กที่มีสมาชิกไม่มาก ปัญหาการผลิตของสหกรณ์ขึ้นกับการไม่มีเครื่องมือ อุปกรณ์สำรอง
เวลาเครื่องจักรเสียจะส่งผลต่อการผลิต ศักยภาพการผลิตของสหกรณ์ขึ้นอยู่กับกรรมการสหกรณ์
สมาชิกสหกรณ์ในการบริหารการผลิตให้เกิดความต่อเนื่องได้ ซึ่งส่งผลต่อศักยภาพการผลิตของ
สหกรณ์

2.2 การเห็นประโยชน์สหกรณ์ของผู้ดำเนินงานสหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์มีความเห็น
ว่า การรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ในการจำหน่ายยางตรงความต้องการสมาชิก เพราะสามารถมี
การรวมกลุ่มช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิก การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่มากขึ้น สมาชิก
สหกรณ์ยอมรับว่าการแปรรูปผลผลิตที่สหกรณ์ได้คุณภาพยางแผ่นที่ดีขึ้นเป็นที่ยอมรับของตลาด
แต่มีปัญหาผลิตแปรรูปที่สหกรณ์ลดลงจากความเปลี่ยนแปลงของตลาดและปัญหาเรื่องเครื่องจักร
ปัจจุบันถ้าสมียกกว่าเอกชน การดำเนินการแปรรูปยางแผ่นที่สหกรณ์มีขั้นตอนการจัดการมาก
สมาชิกสหกรณ์ไม่มีความรู้ ส่งผลต่อการดำเนินการของสหกรณ์ ผู้บริหารสหกรณ์มีความเห็นว่า
การรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ เหมาะสมตรงความต้องการเกษตรกร เพราะทำให้สมาชิกสหกรณ์เข้าถึง
เทคโนโลยีมากขึ้น มีความรู้สามารถแปรรูปยางที่มีคุณภาพมากขึ้น ลดต้นทุนการผลิต เกิด
ความสะดวกในการแปรรูปสามารถมีมูลค่าเพิ่มขึ้น เพิ่มรายได้แก่เกษตรกร ได้รับความเป็นธรรมใน
การขายยางมากขึ้น มีราคาอ้างอิงสำหรับเกษตรกร โดยการขายเป็นแบบประมูลที่มีการแข่งขันมาก
ขึ้นต่อรองได้ แต่มีปัญหาการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ เพราะสมาชิกสหกรณ์ขาดการมีส่วนร่วม
ตั้งแต่ต้น ส่งผลต่อความมุ่งมั่นของสมาชิกและขาดความรู้การผลิตแปรรูปแบบ โรงงาน สหกรณ์ที่
ผู้บริหารมีการเห็นประโยชน์สหกรณ์และเป็นที่ยอมรับมีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ให้เป็น
ที่ยอมรับของสมาชิกสหกรณ์ ส่วนสหกรณ์ที่ผู้บริหารไม่มีการเห็นประโยชน์สหกรณ์จะพบปัญหา
การดำเนินงานสหกรณ์ในด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ไม่สามารถแก้ปัญหาสหกรณ์ได้ ส่งผลต่อ
การดำเนินงานของสหกรณ์

เจ้าหน้าที่สหกรณ์สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง มีความเห็นว่า การจัดตั้ง
โรงงานสหกรณ์และการเลือกกลุ่มพัฒนาสวนยางของสทช.มารวมตัวเป็นสหกรณ์ เป็นภารกิจของ

สภ. ในการพัฒนาบทบาทองค์กรเกษตรกรตรงความต้องการของเกษตรกรชาวสวนยางที่มีปัญหาการผลิต การจำหน่าย ให้เกิดการรวมตัวช่วยเหลือ โดยการร่วมการซื้อขาย ร่วมกันผลิต ร่วมกันจำหน่าย เพิ่มมูลค่ายางแผ่นรมควันทำให้การผลิตของเกษตรกรชาวสวนยางมีมาตรฐานมากขึ้น การจำหน่ายต่อรองได้มากขึ้นจากการรวมกันจำหน่าย โดยวิธีการประมูลยาง ซึ่งทำให้มีการแข่งขันกันมากขึ้นของพ่อค้ายาง มีความโปร่งใส แต่สหกรณ์ที่มีปัญหาเกิดจากการรวมกลุ่มสหกรณ์ในช่วงตั้งต้นเป็นแบบจัดตั้งจากหน่วยงานของรัฐ ไม่ได้เกิดจากความสมัครใจของเกษตรกรชาวสวนยางตั้งแต่ต้น ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์และปัญหาการผลิตของสหกรณ์ที่มีความเหมาะสมในอดีต แต่ปัจจุบันตลาดเปลี่ยนไปมาก สมาชิกนิยมผลิตยางก้อนถ้วย ปัญหากำลังผลิตสหกรณ์น้อย ไม่สามารถขยายได้ มีผลต่อดัชนีทุนการผลิตสหกรณ์ และปัญหาที่ตั้งสหกรณ์ไม่เหมาะสมไม่ตรงความต้องการเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่ที่มีปัญหา ซึ่งสหกรณ์ที่มีปัญหาส่งผลต่อการดำเนินงานสหกรณ์

2.3 ความเปลี่ยนแปลงของตลาดยาง โดยการศึกษาการผลิตยางแผ่นรมควันและราคารายยางแผ่นรมควันของไทย ซึ่งความเปลี่ยนแปลงจะส่งผลต่อธุรกิจยางแผ่นรมควันของสหกรณ์กองทุนสวนยาง ตลาดยางมีความเปลี่ยนแปลงมาก พบว่า ยางแผ่นรมควันมีการผลิตลดลงอย่างมาก และมีการผลิตยางแท่งเพิ่มขึ้นมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลหลักสภาพคล่องของยางแผ่นรมควันในตลาดยางลดลง ทำให้ต้นทุนการผลิตยางแผ่นรมควันที่เพิ่มขึ้นจากจำนวนผลิตที่ลดลง และต้นทุนการผลิตต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้น ส่วนต่างของราคารายยางแผ่นรมควัน และน้ำยางสด ส่งผลต่อรายได้ของสหกรณ์กองทุนสวนยาง การควบคุมส่วนต่างราคารายยางยังทำไม่ได้มากนัก ซึ่งผลดำเนินงานของสหกรณ์กองทุนสวนยางจะสัมพันธ์กับจำนวนการผลิต การผลิตที่ต่อเนื่องและการควบคุมค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ สหกรณ์ที่มีศักยภาพการผลิต ผลิตได้สม่ำเสมอ ควบคุมค่าใช้จ่ายมีประสิทธิภาพจะมีผลดำเนินงานที่ดี

สรุป กฎเกณฑ์การจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยาง มีผลต่อความเหมาะสมของที่ตั้งสหกรณ์ที่อยู่ใกล้สมาชิกทำให้สมาชิกมีความสะดวก มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์ โครงสร้างสหกรณ์ในด้านข้อบังคับ ระเบียบ มีผลต่อผู้บริหารสหกรณ์ที่สมาชิกยอมรับ เรื่องการดำรงตำแหน่ง ได้ 2 สมัย เท่านั้น สหกรณ์เล็กขาดคนที่มีความสามารถที่สมาชิกยอมรับทำให้สมาชิกไม่เชื่อมั่นสหกรณ์ ระเบียบสหกรณ์ไม่สามารถสั่งการสมาชิกได้ ต้องให้สมาชิกมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ มีผลต่อการดำเนินการสหกรณ์ ศักยภาพการผลิตของสหกรณ์ที่น้อยไม่สามารถขยายงานรองรับสมาชิกเพิ่ม ส่งผลให้ต้นทุนสูง ความรู้การจัดการผลิตให้ต่อเนื่อง มีผลต่อศักยภาพของสหกรณ์ ปัญหาการเห็นประโยชน์ของผู้ดำเนินการสหกรณ์ ยอมรับประโยชน์สหกรณ์ โดยมีปัญหาสมาชิกสหกรณ์ถูกจัดตั้งไม่ได้สมัครใจ และไม่มีส่วนร่วมตั้งแต่แรก และปัญหา

ผู้บริหารไม่เป็นที่ยอมรับในความโปร่งใส ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ทั้งสิ้น และ
ปัญหาตลาดต้องการยางแผ่นรมควันลดลง สภาพคล่องของธุรกิจลดลงทำให้ต้นทุนของสหกรณ์
กองทุนสวนยางที่ผลิตยางแผ่นรมควันเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งปัจจัยทั้งหลายดังกล่าว ส่งผลต่อ
การดำเนินการสหกรณ์กองทุนสวนยาง

3. การศึกษา ความสำเร็จในการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคของสหกรณ์กองทุนสวนยาง

ตารางที่ 31 สรุปภาพรวมการดำเนินงานสหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออก พ.ศ. 2554
(กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2554)

	รวมกลุ่ม			ผลิต		จำหน่าย		ธุรกิจอื่น		ไม่มีธุรกิจ	
	ก่อตั้ง	ดำเนินงาน	%	ดำเนินงาน	%	ดำเนินงาน	%	ดำเนินงาน	%	ดำเนินงาน	%
ระยอง	12	5	41.7	-	-	5	100	5	100	-	-
จันทบุรี	18	18	100	3	16.7	14	77.7	12	66.7	1	5.5
ตราด	30	10	33.3	-	-	3	30	5	50	3	30
รวม	60	33	55.0	3	9.09	22	66.7	22	66.7	4	12.1

หมายเหตุ* จันทบุรีขาดทุน 3 สหกรณ์ และตราด ขาดทุน 2 สหกรณ์

สหกรณ์กองทุนสวนยาง ภาคตะวันออก ระยอง จันทบุรี ตราด มีการดำเนินการมากกว่า
15 ปี มีผลดำเนินการโดยสรุป ดังนี้

1. ความสำเร็จที่วัดจากผลดำเนินการสหกรณ์กองทุนสวนยางโดยรวม การรวมกลุ่ม
ภาคตะวันออกมีการรวมกลุ่มสหกรณ์กองทุนสวนยางทั้งสิ้นในปี พ.ศ. 2543 จำนวน 60 สหกรณ์
สมาชิกรวม 3,890 คน ในปี พ.ศ. 2554 มีสหกรณ์ดำเนินงานทั้งสิ้น 33 สหกรณ์ ไม่ดำเนินงาน
27 สหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์รวมเพิ่มขึ้นเป็น 4,343 คน จังหวัดที่มีการดำเนินงานของสหกรณ์มาก
ที่สุด คือ จันทบุรี ที่ยังมีการดำเนินงาน 18 สหกรณ์คิดเป็นร้อยละ 100 จังหวัดที่มีการดำเนินงานของ
สหกรณ์น้อยที่สุด คือ ตราด มีการดำเนินงาน 10 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 33.3 การผลิตยางแผ่น
รมควัน มี 1 จังหวัด คือ จันทบุรี มีเพียง 3 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 16.7 การรวบรวมผลผลิตยาง
จำหน่าย มี 22 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 66.7 ของสหกรณ์ที่ดำเนินการ จังหวัดที่มีการรวบรวม
ผลผลิตยางของสมาชิกจำหน่ายมากที่สุด คือ ระยอง จำนวน 5 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 100 และ
จังหวัดที่มีการรวบรวมผลผลิตยางของสมาชิกจำหน่ายน้อยที่สุด คือ ตราด ที่ 3 สหกรณ์ คิดเป็น
ร้อยละ 30 สหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออก มีการประกอบธุรกิจอื่นนอกเหนือจากการผลิต
การจำหน่าย โดยเป็นธุรกิจให้สมาชิกกู้เงิน และธุรกิจจัดหาสินค้าเกษตร เช่น ปุ๋ย ยาปราบวัชพืช
จำหน่ายแก่สมาชิก โดยมีสหกรณ์ที่ประกอบธุรกิจอื่น จำนวน 22 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 66.7

จังหวัดที่มีสหกรณ์กองทุนสวนยาง การประกอบธุรกิจอื่นมากที่สุด คือ ระยอง จังหวัดที่มีสหกรณ์กองทุนสวนยาง การประกอบธุรกิจอื่นน้อยที่สุด คือ ตราด ตราดมีสหกรณ์กองทุนสวนยางที่ไม่ประกอบธุรกิจ 3 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 30 ของสหกรณ์ที่ดำเนินการ จันทบุรีมี 1 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 5.5 (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2554)

ตารางที่ 32 ผลดำเนินงาน และทุนของสหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออก พ.ศ. 2554
(กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2554)

จังหวัด	จำนวนสหกรณ์ ดำเนินงาน	ผลดำเนินงาน กำไร-ขาดทุน			ทุนสหกรณ์ (ล้านบาท)		
		มากที่สุด	น้อยที่สุด	รวม	มากที่สุด	น้อยที่สุด	รวม
ระยอง	5	3.79	0.012	4.886	8.558	0.027	25.601
จันทบุรี	18	1.60	-1.80	4.125	10.34	0.047	40.833
ตราด	10	2.95	-0.091	2.95	2.95	0.220	18.08

หมายเหตุ* จันทบุรีขาดทุน 3 สหกรณ์ ตราด ขาดทุน 2 สหกรณ์

2. ความสำเร็จที่วัดจากผลการดำเนินงานธุรกิจของสหกรณ์กองทุนสวนยาง ในแต่ละด้าน สรุปได้ ดังนี้

- 2.1 การผลิต สหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออก มีการผลิตยางแผ่นรมควันลดลง เหลือ 1,010.84 ตัน โดยผลิตได้มากที่สุดที่ จันทบุรี 651.89 ตัน จังหวัดระยอง ตราด ไม่มีการผลิต
- 2.2 การจำหน่าย การจำหน่ายผลผลิตยางสหกรณ์สกย.ภาคตะวันออกเพิ่มขึ้น โดยจำหน่ายยางรวม 23,259.93 ตัน มูลค่า 2,652.82 ล้านบาท ชนิดยางที่นิยมจำหน่ายมากที่สุดไปหาน้อย คือ ยางแผ่นดิบคุณภาพต่ำ ยางแผ่นดิบ ยางก้อนถ้วย น้ำยางสด และยางแผ่นรมควัน สหกรณ์สกย.จังหวัดจันทบุรีมีการจำหน่ายผลผลิตยางมากที่สุด 18,639 ตัน มูลค่า 2,132.27 ล้านบาท รองลงไป คือ สหกรณ์สกย.ระยอง 3,837.12 ตัน มูลค่า 426.60 ล้านบาท และสหกรณ์สกย. ตราด 783.31 ตัน มูลค่า 93.95 ล้านบาท การจำหน่ายยางของสหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออก มีทั้งระบบตลาดประมูลยาง จุฑารวมรวมยาง และพ่อค้าทั่วไป หรือ โรงงาน
- 2.3 การจัดการ สหกรณ์กองทุนสวนยาง ระยอง จันทบุรี ตราด มีปริมาณธุรกิจรวมทั้งสิ้น 2,556.65 ล้านบาท จังหวัดที่มีปริมาณธุรกิจมากที่สุด คือ จันทบุรี 1,899.139 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 74.28 รองลงไปคือ ระยอง 590.468 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 23.09 และตราด 67.04 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.63 ธุรกิจหลักคือ รวบรวมผลผลิตยางสมาชิกสหกรณ์จำหน่าย จำนวน 2,428.604 ล้านบาท รองลงไปคือ ธุรกิจอื่น

ได้แก่ ธุรกิจให้สมาชิกสหกรณ์กู้เงิน ธุรกิจจัดหาสินค้าเกษตรกรจำหน่ายแก่สมาชิก 50.957

ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 5.01

2.4 การเงิน ผลการดำเนินการสหกรณ์กองทุนสวนยาง ระยอง จันทบุรี ตราด มีผลดำเนินงานรวมกำไร 15.585 ล้านบาท สหกรณ์กองทุนสวนยางที่มีผลดำเนินงานกำไรมากที่สุด คือ ตราด รวม 6.574 ล้านบาท รองลงไป ระยอง รวม 4.886 ล้านบาท จันทบุรี รวม 4.125 ล้านบาท จังหวัดที่มีทุนสหกรณ์มากที่สุด คือ จันทบุรี 40.833 ล้านบาท รองลงไป คือ ระยอง 25.60 ล้านบาท ตราด 18.08 ล้านบาท

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

1. ด้านการผลิต จากการศึกษาพบว่า ปัญหาสำคัญ คือ ปัญหาที่ตั้งสหกรณ์ไม่เหมาะสม อยู่ไกลจากสวนยางของสมาชิก น้ำยางสมาชิกน้อยไม่คุ้มค่าในการนํายางไปผลิตที่โรงงานสหกรณ์ ปัญหาความเชื่อมั่นผู้บริหารในการจัดการผลิตแก้ปัญหาในการผลิตได้ให้มีกำไร ปัญหาตลาดยางที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมที่ตลาดต้องการยางแผ่นรมควันแต่ปัจจุบันต้องการยางแท่ง ปัญหาสมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการนําน้ำยางสดมาแปรรูปเป็นยางแผ่นที่สหกรณ์เพราะสมาชิกมีความเคยชิน อิสระในการผลิต จำหน่าย ปัญหาอุปสรรคในการผลิตที่สำคัญรองลงไป คือ ปัญหาการกีดกันการผลิตสหกรณ์น้อย ไม่สามารถขยายได้หรือแข่งขันได้ ปัญหาการผลิตได้ไม่ต่อเนื่อง จากปัญหาเครื่องจักรชำรุด คัด ฟ้า อากาศที่ฝนตกบ่อยครั้งยางไม่ได้ ไม่มีผลผลิตน้ำยางสดในการผลิต ปัญหาการผลิตยางแผ่นรมควันไม่คุ้มทุนเชิงธุรกิจ จากส่วนต่างราคาน้ำยางสดที่สหกรณ์รับซื้อกับราคาขายแผ่นรมควันน้อย ไม่คุ้มค่าการผลิต และปัญหาอุปกรณ์เครื่องจักร ชำรุดจากการใช้งานมานานกว่าสิบปี ทำให้ต้นทุนสหกรณ์ในการซ่อมแซมเพิ่มขึ้นและการสิ้นเปลืองเชื้อเพลิงในการผลิตยางแผ่นรมควันเพิ่มขึ้น และปัญหาเทคโนโลยีในการผลิตของโรงงานสหกรณ์ในปัจจุบันล้าสมัยไม่สามารถแข่งขันกับเอกชนได้ ส่งผลให้การดำเนินการผลิตของสหกรณ์กองทุนสวนยางมีน้อยมากไม่เป็นที่นิยมของสมาชิกสหกรณ์

2. ด้านการจำหน่าย จากการศึกษาพบว่า ปัญหาสำคัญ คือ ราคาขายที่ผันผวน การจัดการทำได้ยาก มีความเสี่ยง เพราะการที่ผู้บริหารสหกรณ์รับซื้อยางจากสมาชิกมาจำหน่าย ช่วงเวลานั้นถ้าราคาขายเปลี่ยนแปลงจะส่งผลต่อการขาดทุนของสหกรณ์ ปัญหาการไม่เชื่อมั่นพ่อค้าอย่างมักจะเลือกประมูลเฉพาะบางชนิดที่ต้องการเท่านั้น ราคาประมูลแต่ละสหกรณ์ไม่เท่ากัน ส่งผลต่อการยอมรับของสมาชิกสหกรณ์ ปัญหาการชำระเงินค่ายางของพ่อค้าล่าช้า ส่งผลต่อความเดือดร้อนของสมาชิกสหกรณ์ที่ต้องการเงินค่ายางไปใช้จ่าย ปัญหาของสมาชิกสหกรณ์ในการไม่เชื่อมั่นสหกรณ์นำผลผลิตยางมาจำหน่ายที่สหกรณ์ ส่งผลต่อการดำเนินการและอำนาจต่อรองของสหกรณ์ในการจำหน่ายยาง และปัญหาตลาดยางที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม ที่ตลาดต้องการยางแผ่นรมควัน

ปัจจุบันตลาดต้องการยางก้อนถ้วยเพื่อใช้ในการผลิตยางแท่ง ส่งผลต่อการแปรรูปผลิต จำหน่ายของสหกรณ์ และยังมีปัญหาการขาดน้ำหนักรยางในด้านการจำหน่ายยางของสหกรณ์ ปัญหาความโปร่งใสเป็นธรรมของผู้บริหารสหกรณ์ในการบริหารสมาชิกสหกรณ์ ปัญหาผู้บริหารสหกรณ์ไม่มีความรู้ธุรกิจในการบริหารสหกรณ์ ส่งผลต่อการจำหน่ายยางของสหกรณ์ และผล การดำเนินงานของสหกรณ์กองทุนสวนยาง

3. ด้านการจัดการ จากการศึกษาพบว่า ปัญหาสำคัญ คือ ปัญหาผู้บริหารสหกรณ์ที่ขาดความรู้ธุรกิจมาบริหารงานสหกรณ์ทำให้การจัดการขาดประสิทธิภาพ บริหารขาดทุนไม่เป็นที่ยอมรับของสมาชิกสหกรณ์ ร่องลงไปคือความต่อเนื่องของผู้บริหารที่ไม่สามารถดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระ วาระละ 2 ปี รวม 4 ปี จากพระราชบัญญัติสหกรณ์ มาตรา 50 ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารที่เป็นที่ยอมรับของสมาชิกไม่สามารถบริหารงานต่อเนื่องได้ ปัญหาความโปร่งใสของผู้บริหารในการบริการสมาชิกให้เกิดความไม่เป็นธรรม เสมอภาค ปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ในการดำเนินการสหกรณ์ การเข้าประชุมสหกรณ์สม่ำเสมอ ปัญหาความเหนียวแน่นของการรวมกลุ่มซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการมีส่วนร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ และปัญหาการสนับสนุนจากรัฐในการจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์แก้ปัญหาให้กับสหกรณ์รวมถึงการหาแหล่งเงินกู้แก่สหกรณ์ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินการของสหกรณ์กองทุนสวนยาง

4. ด้านการเงิน จากการศึกษาพบว่า ปัญหาสำคัญ คือ ปัญหาการระดมทุนสหกรณ์ เพราะสหกรณ์มีสมาชิกน้อย ไม่มีความรู้ สมาชิกสหกรณ์ไม่นิยมซื้อหุ้นสหกรณ์ ส่งผลต่อปัญหาการระดมทุนของสหกรณ์ในการดำเนินการ ปัญหาการชำระเงินค่ายางสหกรณ์ของพ่อค้ายางที่ล่าช้ากว่า 7 วัน ส่งผลต่อการเงินของสหกรณ์และสมาชิก ปัญหาเงินทุนสหกรณ์หมุนเวียนไม่เพียงพอ ส่งผลต่อการดำเนินงานในการตอบสนองแก่สมาชิก และความเชื่อมั่นของสมาชิกสหกรณ์ ปัญหาการเงินที่มีความสำคัญรองลงไป คือ ปัญหาการทุจริตการเงินของสหกรณ์ จากการที่ผู้บริหารนำเงินไปใช้ผิดประเภท การนำเงินสหกรณ์ไปใช้ส่วนตัว ปัญหาการควบคุมและตรวจสอบบัญชีที่ไม่มีความสม่ำเสมอ ปัญหาการกู้เงินของสหกรณ์ที่ไม่สามารถกู้เงินสถาบันการเงินได้จากระบบภายในสหกรณ์และการค้าประกันเงินกู้ของกรมการที่มีปัญหารวมถึงปัญหาการสนับสนุนจากรัฐน้อยในการควบคุมการตรวจสอบสหกรณ์ การหาแหล่งเงินกู้สนับสนุนการดำเนินการแก่สหกรณ์ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินการสหกรณ์กองทุนสวนยาง

สรุป สหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออก ระยอง จันทบุรี ตราด ที่จัดตั้ง 60 สหกรณ์มีความสำเร็จระดับหนึ่งที่มีสหกรณ์ที่ดำเนินการ 33 สหกรณ์ ดำเนินงานมากกว่า 15 ปี เป็นสถาบันหลักของเกษตรกรชาวสวนยางในภาคตะวันออก แต่ยังมีปัญหาที่มีความแตกต่างของสหกรณ์ที่มีผลดำเนินงานน้อย และไม่มีธุรกิจในปีพ.ศ. 2554 จำนวน 4 สหกรณ์ กิจกรรมหลักของสหกรณ์ คือ

การรวบรวมผลผลิตขางจำหน่าย สหกรณ์ที่มีการผลิตอยู่ที่จันทบุรี เพียง 3 สหกรณ์ ปัญหาอุปสรรคการผลิตอยู่ที่ ที่ตั้งสหกรณ์ไม่เหมาะสม ปัญหาผู้บริหารไม่มีความรู้เป็นที่ยอมรับ ตลาดขางที่เปลี่ยนแปลง สมาชิกสหกรณ์มีอิสระในการมีส่วนร่วม ปัญหาการจำหน่ายที่ราคาขางผันผวนมีความเสี่ยง ปัญหาพ่อค้าขางที่มีน้อย ขำระเงินล่าช้า ปัญหาสมาชิกนิยมขายขางก้อนด้วย ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ปัญหาการจัดการ ผู้บริหารขาดความรู้ธุรกิจขาง ความต่อเนื่องของการบริหารจากระเบียบสหกรณ์ ปัญหาความโปร่งใสของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมของสมาชิก ปัญหาการเงิน เรื่องการระดมทุนสหกรณ์จากสมาชิก ปัญหาพ่อค้าขางขำระเงิน ปัญหาเงินทุนหมุนเวียนสหกรณ์จำกัด และปัญหาการตรวจสอบการเงิน ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินการของสหกรณ์

4. การศึกษา แนวทางการพัฒนาสหกรณ์กองทุนสวนขาง

บทบาทของรัฐในการพัฒนาสหกรณ์กองทุนสวนขาง คือ การพัฒนาให้ความรู้แก่สมาชิกสหกรณ์ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์ทำให้เกิดความเหนียวแน่นของกลุ่ม บทบาทรัฐที่เหมาะสมในการพัฒนาสหกรณ์กองทุนสวนขาง คือ รัฐควรที่จะมีการทบทวนนโยบายของรัฐในการดำเนินการให้เกษตรกรชาวสวนขาง สถาบันเกษตรกร องค์กรผู้ประกอบการมีส่วนร่วมเพื่อให้ตรงความต้องการของทุกฝ่าย การพัฒนาเกษตรกรควรส่งเสริมบทบาทเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและเพิ่มปริมาณการใช้ยางธรรมชาติในประเทศเพิ่มขึ้นให้ราคาขางในประเทศมีเสถียรภาพมากขึ้นลดการพึ่งพาการส่งออก และรัฐควรทบทวน นโยบายที่เป็นที่ต้องการของเกษตรกรชาวสวนขางให้มีความต่อเนื่อง โดยมีการปรับปรุงให้เหมาะสมให้สามารถดำเนินการ ได้จนบรรลุวัตถุประสงค์ เช่น การปรับปรุงโรงงานสหกรณ์ให้สามารถดำเนินการได้ การทบทวนบทบาทบริษัทร่วมทุนขางพาราระหว่างประเทศ ให้มีบทบาทในการรักษาเสถียรภาพราคาขางอย่างเป็นรูปธรรม นโยบายรัฐในการพัฒนาสหกรณ์กองทุนสวนขาง ต้องเป็นนโยบายจาก “ล่าง” ขึ้น “บน” สะท้อนความต้องการของเกษตรกรชาวสวนขาง สมาชิกสหกรณ์ และความชัดเจนสามารถดำเนินการได้จริงจนบรรลุวัตถุประสงค์ นโยบายรัฐต้องเน้นการพึ่งพาตนเอง การพัฒนาสหกรณ์กองทุนสวนขางเริ่มต้นจากการพัฒนาสมาชิกสหกรณ์ให้มีอุดมการณ์สหกรณ์ การส่งเสริมให้สหกรณ์กองทุนสวนขางรวมเป็นเครือข่ายให้เกิดการพึ่งพาการต่อรอง บทบาทรัฐที่เหมาะสมคือ บทบาทด้านการตลาดเป็นหลัก โดยการหาตลาด สร้างตลาด แก่สหกรณ์กองทุนสวนขางเพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองของสหกรณ์กองทุนสวนขางและสมาชิกสหกรณ์

แนวทางการพัฒนาสหกรณ์กองทุนสวนขาง ในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

1. การพัฒนาการผลิต รัฐต้องส่งเสริมให้การตลาดนำการผลิตเพื่อนำมาทบทวนการผลิตขางแผ่นรมควันของสหกรณ์ และตรงความต้องการของสมาชิกสหกรณ์ ลดต้นทุนการผลิตได้ การเพิ่มทางเลือกการผลิตแก่สหกรณ์กองทุนสวนขาง เช่น นำยางแผ่นดิบมาผลิตเป็นขางแผ่น

รมคว้นเพิ่มมากขึ้น การส่งเสริมสหกรณ์กองทุนสวนยางผลิตยางแท่ง การผลิตผลิตภัณฑ์อย่างง่าย การพัฒนาสหกรณ์ที่มีศักยภาพการผลิตให้สามารถผลิตเพิ่มมากขึ้นโดยการขยายโรงงานเพิ่มกำลังผลิต การสร้างมาตรฐานการผลิตให้ทุกสหกรณ์ที่มีการผลิตมีมาตรฐานคุณภาพยางเดียวกัน เป็นที่ยอมรับของตลาด และมีการส่งเสริมให้สหกรณ์มีการรวมกันเป็นเครือข่ายเกิดการช่วยเหลือพึ่งพากันได้ในด้านการผลิต

2. การพัฒนาการจำหน่าย การพัฒนาการตลาดของสหกรณ์ โดยพัฒนาการประมูลยางสหกรณ์ผ่านตลาดเครือข่ายที่ใหญ่ขึ้นให้ต่อรองได้มากขึ้นรวมถึงการหาตลาดใหม่ให้แก่สหกรณ์กองทุนสวนยาง ส่งเสริมสหกรณ์กองทุนสวนยางรวมตัวเป็นเครือข่ายในการจำหน่ายทำให้เกิดการพึ่งพากันและเพิ่มอำนาจต่อรองกับตลาด ส่งเสริมให้สหกรณ์ที่มีศักยภาพสามารถส่งออกยางเองได้ การส่งเสริมให้สมาชิกสหกรณ์มีส่วนร่วมมาจำหน่ายแก่สหกรณ์กองทุนสวนยางให้เกิดความเข้มแข็ง ส่งเสริมสหกรณ์กองทุนสวนยางเพิ่มทางเลือกการจำหน่าย โดยเปิดรับจำหน่ายยางก้อนถ้วย หรือยางที่สมาชิกต้องการ ส่งเสริมให้สหกรณ์กองทุนสวนยางมีบทบาทในตลาดกลางที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์จัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาสหกรณ์ทางการตลาด

3. การพัฒนาการจัดการ หน่วยงานรัฐส่งเสริมเกษตรกรให้เป็นสมาชิกสหกรณ์ การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของสหกรณ์ในด้านต่าง ๆ ให้ถูกล่วงรวมถึงการหาแหล่งเงินทุนให้สหกรณ์สามารถกู้ได้ รวมถึงการตรวจสอบการดำเนินงานสหกรณ์ให้สมาชิกเชื่อมั่นสหกรณ์ การปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์เรื่องวาระดำรงตำแหน่งติดต่อกันสองสมัย ให้มีความยืดหยุ่นเพื่อแก้ไขปัญหาสหกรณ์ขนาดเล็ก สหกรณ์ที่เพิ่งเริ่มการก่อตั้ง ให้ได้ผู้บริหารที่เสียสละเป็นที่ยอมรับ บริหารงานได้ต่อเนื่อง สหกรณ์ต้องสร้างกิจกรรมใหม่ ธุรกิจใหม่ตรงความต้องการของตลาด และความต้องการของสมาชิก พัฒนาสมาชิกให้มีความรู้ ความเข้าใจอุดมการณ์สหกรณ์การตลาด ร่วมกับการดำเนินการสหกรณ์ ผู้บริหารสหกรณ์ต้องมีความรู้วิสัยทัศน์ที่จะเปลี่ยนแปลงสหกรณ์ให้มีความพร้อมดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน โดยมีการประชุมสม่ำเสมอทุกเดือนให้เกิดความเหนียวแน่นของการรวมกลุ่มของสมาชิกสหกรณ์ที่ส่งผลต่อการดำเนินการสหกรณ์ การพัฒนาสหกรณ์ให้มีเครือข่ายกับสหกรณ์ในจังหวัด การจัดตั้งไตรภาคี สหกรณ์ ภาครัฐ และผู้ประกอบการสนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ เพื่อให้เกิดการพึ่งพากันอย่างยั่งยืน

4. การพัฒนาการเงิน การเพิ่มเงินทุนโดยให้สมาชิกสหกรณ์ซื้อหุ้นสหกรณ์ ส่งเสริมให้สมาชิกสหกรณ์ ออมเงินฝากกับสหกรณ์ซึ่งทำให้สมาชิกสหกรณ์มีส่วนร่วมดำเนินการกับสหกรณ์ เพิ่มความเข้มแข็งเงินทุนแก่สหกรณ์ ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของสหกรณ์ให้สามารถเป็นที่ยอมรับของภาครัฐและสถาบันการเงิน การสนับสนุนจากภาครัฐต้องเพียงพอทั้งการตรวจสอบบัญชีการเงินของสหกรณ์สม่ำเสมอให้เกิดความโปร่งใส และการจัดหาแหล่งเงินกู้แก่สหกรณ์ที่เป็น

การถาวร เพิ่มความเข้มแข็งแก่การเงินของสหกรณ์ การปรับปรุงการชำระเงินค่าจ้างให้มีกำหนดที่แน่นอน ชำระเงินเร็วขึ้น หรือโดยให้ตลาดกลางจัดหางบประมาณสำรองเงินค่าจ้างแก่สหกรณ์ การส่งเสริมสหกรณ์กองทุนสวนยางให้มีวินัยทางการเงิน ใช้จ่ายลงทุนโดยที่คำนึงถึงสภาพคล่องทางการเงิน การควบคุมค่าใช้จ่ายไม่เกินทุนของสหกรณ์ โดยต้องมีการชี้แจงการเงินแก่สมาชิกสหกรณ์ทุกเดือนให้เกิดความโปร่งใส

สรุป บทบาทนโยบายรัฐต้องตรงความต้องการของเกษตรกร มีความต่อเนื่องของนโยบายให้บรรลุวัตถุประสงค์ ส่งเสริมการพัฒนาต้นน้ำโดยเพิ่มผลิตแก่เกษตรกรชาวสวนยางให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ต้นทุนลดลง และพัฒนาปลายน้ำโดยเพิ่มการผลิต ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศให้ลดการส่งออกและเพิ่มเสถียรภาพราคายางในประเทศ พัฒนาสมาชิกสหกรณ์ให้มีศักยภาพพร้อมการเปลี่ยนแปลง และบทบาทรัฐเน้นด้านการตลาด หาดตลาด สร้างตลาดเพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเอง แนวทางการพัฒนาการผลิตโดยส่งเสริมใช้การตลาดนำการผลิต ส่งเสริมสหกรณ์ที่มีศักยภาพเพิ่มกำลังผลิต ส่งเสริมเทคโนโลยีใหม่ปรับปรุงการผลิตเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน ส่งเสริมเพิ่มทางเลือกในการผลิต การพัฒนาการจำหน่ายโดยรวมผลผลิตยางที่ตลาดต้องการ ส่งเสริมให้สมาชิกรายมาขายที่สหกรณ์ ส่งเสริมสหกรณ์ที่มีศักยภาพส่งออกต่างประเทศ พัฒนาระบบเครือข่ายจำหน่าย หาดตลาดใหม่ การพัฒนาการจัดการโดย ปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์ให้มีความยืดหยุ่น สร้างกิจกรรมตรงความต้องการตลาดและสมาชิก การจัดการมีความโปร่งใส สมาชิกมีส่วนร่วม มีการประชุมสม่ำเสมอทุกเดือนพัฒนาให้ความรู้สมาชิกมีส่วนร่วมกับสหกรณ์ การพัฒนาการเงินให้สมาชิกซื้อหุ้นสหกรณ์และออมเงินกับสหกรณ์ ปรับปรุงระเบียบการชำระค่าจ้าง มีการควบคุมการเงิน มีความโปร่งใส สมาชิกมีส่วนร่วมประชุมชี้แจงการเงินทุกเดือนที่สม่ำเสมอรัฐส่งเสริมสหกรณ์ เข้าถึงแหล่งเงินกู้ที่ถาวร การตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ สม่ำเสมอให้เกิดความโปร่งใส

อภิปรายผลการวิจัย

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย จากที่เคยเป็นเพียงพืชเศรษฐกิจสำคัญของภาคใต้เท่านั้น แต่ปัจจุบันมีการขยายการปลูกยางพาราทั่วประเทศกว่า 65 จังหวัด จึงเป็นพืชที่ส่งผลต่อฐานะเศรษฐกิจเกษตรกรจำนวนมากทั่วประเทศ ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีบทบาทสำคัญในด้านของความนิยมปลูกของเกษตรกรทั่วไป เนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบกับพืชเศรษฐกิจอื่นของไทย เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด แล้วยางพาราจะมีความมั่นคงของรายได้ ผลผลิตมากกว่า มีเสถียรภาพมากกว่า แต่เป็นพืชเกษตรที่อ่อนไหวมากในเรื่องของราคายางที่มีความผันผวนมาก โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2534-2545 เกษตรกรชาวสวนยางเรียกร้องให้ภาครัฐช่วยเหลือ เป็นพืชที่ได้รับ

ความนิยมมากควบคู่กับปัญหาที่มาก รัฐต้องช่วยเหลือพุงราคาโดยการแทรกแซง การให้เกษตรกร ฎไปเก็บสต็อค และสหกรณ์กองทุนสวนยาง เป็นหนึ่งในมาตรการของรัฐในการแก้ปัญหาารคายาง ตกต่ำ มาตรการต่าง ๆ ของรัฐยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ และการดำเนินงานของสหกรณ์ก็ ยังไม่สามารถเป็นที่พึ่งแก่สมาชิกสหกรณ์ การศึกษานโยบายการพัฒนาสหกรณ์กองทุนสวนยาง ผลการศึกษาพบว่าขึ้นกับประเด็นหลัก 2 ประเด็น ที่เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายในที่ จะนำมาอภิปราย คือ

1. การทบทวนนโยบายของรัฐที่เหมาะสม ในการแก้ปัญหาารคายางตกต่ำ ที่ส่งผลให้ เกษตรกรพึ่งพาตนเองได้

2. การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานสหกรณ์กองทุนสวนยาง มีผลต่อการดำเนินงาน สหกรณ์ให้เกิดการพึ่งพาตนเอง

ซึ่งทั้งสองประเด็นดังกล่าวข้างต้น ส่งผลต่อแนวทางในการพัฒนาสหกรณ์กองทุน สวนยาง ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การทบทวนนโยบายของรัฐที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาารคายางตกต่ำ จากผล การศึกษาพบว่า การแก้ปัญหาของรัฐ เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่หวังผลทางการเมือง เป็นนโยบายที่เป็นการแจกทรัพยากรที่ไม่เป็นการสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรชาวสวนยาง เป้าหมายของนโยบายเจาะจงอยู่แคบเกิดความไม่เป็นธรรมต่อเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ การดำเนินการมีความเสียหายมาก ได้ผลน้อย มีผลต่อกลไกตลาดที่บิดเบือนจากนโยบาย นโยบาย ไม่สามารถสร้างเสถียรภาพราคายางได้ นโยบายรัฐขาดความจริงใจ จริงจังในการแก้ปัญหาโดย ทบทวนปรับปรุงการดำเนินการรัฐให้มีความต่อเนื่อง ตรงตามความต้องการเกษตรกรชาวสวนยาง นโยบายรัฐที่ผ่านมาไม่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับจากเกษตรกรชาวสวนยางและสหกรณ์ กองทุนสวนยาง จากบทบาทของนโยบายรัฐ ซึ่งไม่ตรงความต้องการของเกษตรกรชาวสวนยาง สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาทิพย์ ภัทราวาท (2544) พบว่า การติดตามประเมินผลโครงการ ช่วยเหลือที่รัฐสนับสนุนสมาชิกสหกรณ์ตามนโยบายของรัฐ ไม่ค่อยประสบความสำเร็จ สาเหตุ สำคัญมาจากโครงการส่วนใหญ่เป็นนโยบายจาก “บน” ลง “ล่าง” ซึ่งสมาชิกสหกรณ์มักไม่เข้าใจ รายละเอียดโครงการอย่างแท้จริง ทำให้ไม่สามารถประพฤติปฏิบัติตนเหมาะสม ที่ส่งผลต่อ การดำเนินการของสหกรณ์ได้ นโยบายแก้ปัญหาารคายางของรัฐที่บรรลุผลสำเร็จ จะส่งผลต่อ เกษตรกรชาวสวนยาง สหกรณ์กองทุนสวนยางให้มีความมั่นคงของรายได้และอาชีพ สร้างความเข้มแข็งของอาชีพให้สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ ดังนั้นประเด็นในการอภิปรายผล การดำเนินการของรัฐต้องคำนึงถึงปัญหาารคายางตกต่ำ และมาตรการในการดำเนินการแก้ปัญหา ของรัฐที่ผ่านมาในการแก้ปัญหา

ตารางที่ 33 นโยบายแก้ปัญหาการค้าขายคั่วของรัฐบาล มาตรการในการดำเนินการและผลกระทบ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2555)

นโยบาย	รัฐบาล	มาตรการ	ผลกระทบ
1. นโยบายแทรกแซงตลาดยาง (พ.ศ. 2535-2545)	นายอานันท์ ปันยารชุน (พ.ศ. 2534-2535) นายชวน หลีกภัย (พ.ศ. 2535-2538) นายบรรหาร ศิลปะอาชา (พ.ศ. 2538-2539) พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ (พ.ศ. 2539-2540) นายชวน หลีกภัย (พ.ศ. 2540-2544) พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2544-2549)	รับซื้อยางราคาประกัน	1. ผลดำเนินการขาดทุนมาก 2. เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ ไม่ได้รับผล 3. แทรกแซงนาน 10 ปี บิดเบือน กลไกตลาด 4. เกิดความนิยมคอยความช่วยเหลือจากรัฐ
2. นโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยาง (พ.ศ. 2537-2538)	นายชวน หลีกภัย	สร้างโรงงานยางแผ่นรมควันให้สหกรณ์กองทุนสวนยาง	1. ไม่มีการผลิตยางแผ่นรมควัน 2. สมาชิกไม่มีส่วนร่วม 3. ขาดความรู้ธุรกิจ 4. ขาดเงินทุน
3. นโยบายองค์กรสวนยางระหว่างประเทศ (พ.ศ. 2546)	พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร	จัดตั้งบริษัทร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ (IRC Co)	1. ไม่มีบทบาทและผลดำเนินการรักษาเสถียรภาพราคายาง
4. นโยบายแปรรูปยางเพิ่มมูลค่าและเก็บสต็อกยาง (พ.ศ. 2552)	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	เงินกู้แปรรูปเก็บสต็อก	1. เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ไม่ได้รับผล
5. นโยบายการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อรักษาเสถียรภาพราคายาง (พ.ศ. 2555)	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	1. เงินกู้แปรรูปเก็บสต็อก 2. รับซื้อยางราคาน้ำตาล	1. เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ไม่ได้รับผล

เป้าหมายนโยบายของรัฐ คือ มุ่งหวังให้ราคายางที่เกษตรกรชาวสวนยางขายได้ต้องมากกว่าต้นทุนการผลิต เช่น จากตารางที่ 33 ในการแทรกแซงยางของรัฐ ปี พ.ศ. 2535 ราคากลางยางอยู่ที่ 12-13 บาทต่อกิโลกรัม ขณะที่ต้นทุนเกษตรกรอยู่ที่ 17 บาทต่อกิโลกรัม และรัฐบาลแทรกแซงราคายางแผ่นดิบที่กิโลกรัมละ 17 บาท (วิโรจน์ ณ ระนอง, 2544) เช่นเดียวกับนโยบายองค์กรยางระหว่างประเทศที่มีการจัดตั้ง บริษัทร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ (IRCo) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการรักษาเสถียรภาพราคายางให้ราคายางที่เกษตรกรชาวสวนยางขายได้มีราคาสูง เกษตรกรชาวสวนยางแล้วมีกำไรคุ้มกับต้นทุน (เยี่ยม ฉาวโรฤทธิ์, 2554) ขณะที่นโยบายแปรรูปยางเพิ่มมูลค่าและเก็บสต็อกยาง และนโยบายการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อรักษาเสถียรภาพราคายาง มุ่งหวังให้เกษตรกรชาวสวนยางสามารถเก็บสต็อครอขายเมื่อราคาเหมาะสมให้สามารถมีรายได้เพิ่มขึ้น นโยบายรัฐในการแก้ปัญหาราคายางไม่ได้เด็ดขาดแก้ปัญหาไม่ได้ รัฐเสียเงินงบประมาณไปมากเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การดำเนินการเป็นการช่วยเหลือกลุ่มไม่ทั่วถึง เพราะรัฐมีข้อจำกัดด้านความรู้เรื่องยาง งบประมาณไม่เพียงพอ และแต่ละรัฐบาลมีแนวทางแก้ปัญหาที่ต่างกันส่งผลให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีต่าง ๆ ทำให้มาตรการของรัฐ มีการเริ่มต้นใหม่ ที่เรียกค่านิยมทางการเมืองของแต่ละพรรค แต่ไม่สานต่อให้สำเร็จ ขาดความต่อเนื่อง

การอภิปราย นโยบายรัฐ มี 2 ทางเลือก คือ การปรับปรุงนโยบายที่ดำเนินงานอยู่และเคยดำเนินงานมา ว่ามีประเด็นสำคัญอย่างไรบ้างที่จะส่งผลให้ดำเนินการสำเร็จ และการหาแนวทางการดำเนินงานของรัฐใหม่ โดยต้องมีการศึกษาปัญหาราคายางตกต่ำให้ชัดเจน โดยมีการอภิปรายถึงที่มาของราคายางตกต่ำและต้นทุนการผลิตของเกษตรกรชาวสวนยาง และมาตรการในการดำเนินการแก้ปัญหาราคายางตกต่ำของรัฐ ว่ามีประเด็นสำคัญอะไรบ้าง ดังนี้

1. ปัญหาราคายางตกต่ำและต้นทุนการผลิตของเกษตรกรชาวสวนยาง ผู้วิจัยนำประเด็นปัญหาราคายางตกต่ำ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-ปัจจุบัน เปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตของเกษตรกรชาวสวนยาง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2555) มาอภิปรายให้เห็นถึงปัญหาราคายางที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐที่มีบทบาทถึงปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเกิดวิกฤติราคายางแผ่นดิบลดลงเหลือ 12-13 บาทต่อกิโลกรัม ขณะที่ต้นทุนการผลิตยางของเกษตรกรชาวสวนยางอยู่ที่ 17 บาทต่อกิโลกรัม และจากการศึกษาราคายาง แผ่นดิบที่ 11 โดยศึกษาราคายางแผ่นดิบในตลาดกลางหาวใหญ่ เป็นราคารเฉลี่ยต่อปี และราคาต้นทุนการผลิตของเกษตรกรชาวสวนยางของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า ตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2543 ราคายางแผ่นดิบตลาดกลางหาวใหญ่อยู่ที่ 22.30 บาทต่อกิโลกรัม สูงกว่าต้นทุนเกษตรกร ซึ่งอยู่ที่ 19.10 บาทต่อกิโลกรัม และราคายางแผ่นดิบตลาดกลางหาวใหญ่สูงกว่าต้นทุนเกษตรกรมาตลอดถึงปี พ.ศ. 2554 ยางแผ่นดิบตลาด

หาดใหญ่ อยู่ที่ 129 บาทต่อกิโลกรัม ต้นทุนเกษตรกรอยู่ที่ 46.50 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งคำว่า “ราคา ยางตกต่ำ” ถ้าหมายถึงต่ำกว่าต้นทุนผลิตเกษตรกรจะพบว่า หลังปี พ.ศ.2543 ราคาเฉลี่ยของยางแผ่นดิบต่อปี ต่กลางหาดใหญ่สูงกว่าต้นทุนการผลิต แต่พบว่า ช่วงเวลาระหว่าง ปี พ.ศ. 2540-2555 รัฐบาลมีนโยบายแก้ปัญหาราคายางตกต่ำ ถึง 3 นโยบาย ในปี พ.ศ. 2546, พ.ศ. 2552 และ พ.ศ. 2555 ซึ่งปัญหาราคายางตกต่ำที่เกษตรกรเรียกร้องให้ภาครัฐช่วยเหลือในช่วงหลังปี พ.ศ. 2543 อาจเป็น เพราะในช่วงของราคายางตกต่ำ ปี พ.ศ. 2534-2543 ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐมีการแทรกแซงตลาดยาง ตั้งแต่ พ.ศ. 2535-2545 เป็นเวลากว่า 10 ปี ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางคุ้นเคยจากการช่วยเหลือจากรัฐ ส่งผลให้ยางพาราเป็นพืชที่รัฐบาลอุปถัมภ์ยาวนาน เมื่อเกิดวิกฤติราคายางแม้จะเป็น ปรากฏการณ์ช่วงสั้น แต่ก็ปรากฏว่ามีการรวมตัวเรียกร้องการช่วยเหลือจากรัฐเป็นวัฒนธรรม ให้เกษตรกรชาวสวนยางขอความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งที่จากการศึกษาพบว่าหลังปี พ.ศ. 2543 พบว่า ราคายางในตลาดสูงขึ้นกว่าต้นทุนการผลิตของเกษตรกรมาก ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญทำให้ ความเป็นอยู่ของเกษตรกรชาวสวนยางดีขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรนิยมปลูกยางเพิ่มขึ้นมาก โดยเฉพาะ ในภาคอีสาน และรัฐบาล พ.ศ.ท. ทักษิณ ชินวัตร สมัยแรกออกนโยบายปลูกยางล้านไร่ใน ภาคอีสาน เพื่อให้เป็นโครงการแก้ความยากจนของเกษตรกรในภาคอีสาน

2. มาตรการในการดำเนินการแก้ปัญหาราคายางตกต่ำของรัฐ การดำเนินการแก้ปัญหา ราคายางตกต่ำของรัฐ ที่ส่งผลต่อความเดือดร้อนเกษตรกรชาวสวนยาง ที่ขายยางได้ต่ำกว่าต้นทุน การผลิต พิจารณาจากการศึกษาและแผนภูมิที่ 11 พบว่า อยู่ในช่วงเวลา พ.ศ. 2534-2542 ซึ่งรัฐมี การออกนโยบายแก้ปัญหาราคายาง 2 นโยบาย คือ นโยบายแทรกแซงราคายาง พ.ศ. 2535-2545 และนโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยาง พ.ศ. 2537-2538 ในปี พ.ศ. 2546 รัฐออกนโยบายจัดตั้ง องค์การยางระหว่างประเทศให้เป็นองค์กรร่วมกับประเทศที่ผลิตยางมากของโลก เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย เพื่อให้เป็นองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่รักษาเสถียรภาพราคายางแทนรัฐ และเมื่อเกิดวิกฤติ ราคายางตกต่ำในปลายปี พ.ศ. 2551 ส่งผลให้รัฐบาลมีนโยบายแปรูปยางเพิ่มมูลค่าและเก็บสต็อก ยาง ในปี พ.ศ. 2552 จากตารางภาคผนวก ก-7 ราคายางแผ่นรมควันตลาดกลางหาดใหญ่ ต้นปี พ.ศ. 2551 ราคายางเดือนมกราคม อยู่ที่ 80.20 บาท และลดลงในเดือนพฤศจิกายน เหลือ 53.20 บาท และเหลือ 36.60 บาทในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 เมื่อถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2552 ราคา ยางสูงขึ้นเป็น 46.30 บาท และเพิ่มขึ้นต่อเนื่องถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2552 ที่ 83.70 บาท ซึ่งราคา ต้นทุนของเกษตรกรในปี พ.ศ. 2551 อยู่ที่ 39.70 บาท พบว่า ปัญหาราคายางตกต่ำ ปี พ.ศ. 2551 จากข้อมูลพบว่า มีระยะเวลาที่เกษตรกรขาดทุนขายยางได้ต่ำกว่าต้นทุนอยู่ 1 เดือน ในเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2551

ขณะเดียวกันปัญหาราคายางตกต่ำใน ปี พ.ศ. 2554 จากแผนภูมิที่ 11 พบว่า ราคายางแผ่นดิบตลาดภาคใหญ่ เฉลี่ยต่อปี อยู่ที่ 129 บาทต่อกิโลกรัม เมื่อศึกษาจากตารางภาคผนวก ก-7 พบว่ามีราคายางแผ่นรมควันตลาดภาคใหญ่ที่ต่ำกว่า 100 บาท อยู่ 2 เดือน คือ เดือนพฤศจิกายน ราคา 93.60 บาท เดือนธันวาคม 93.70 บาท และราคาต้นทุนเกษตรกรปี พ.ศ. 2554 อยู่ที่ 46.50 บาท (แผนภูมิที่ 11) แต่รัฐบาลได้ออกนโยบายแก้ปัญหาราคายางตกต่ำ ในวันที่ 24 เดือนมกราคม พ.ศ. 2555 เมื่อพิจารณาราคายาง เวลาที่ตกต่ำ ราคาเฉลี่ยต่อปี ต้นทุนเกษตรกร ยังไม่พบว่ามีปัญหาของราคายางตกต่ำ เมื่อราคายางลดลง เกษตรกรชาวสวนยางบางส่วนมีการเรียกร้องให้รัฐช่วยเหลือทุกครั้ง ทั้งที่ไม่มีความชัดเจนของความเดือดร้อนของปัญหาดังกล่าว ปัญหาราคายางตกต่ำเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อยซึ่งเป็นผู้เดือดร้อนจำนวนมาก แต่จากการศึกษาพบว่านโยบายของรัฐไม่สามารถแก้ปัญหาได้ และยังมีผลกระทบจำนวนมาก โดยประเด็นสำคัญของปัญหา คือ นโยบายไม่สามารถช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อยซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ได้ ซึ่งนโยบายรัฐเป็นนโยบายที่หวังผลการเมืองในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า สอดคล้องกับผลวิจัยและมีความขัดแย้งกับแนวคิดการกำหนดนโยบายสาธารณะ ซึ่งในการกำหนดนโยบายสาธารณะมีแนวคิดสำคัญ โดย Dye (1978, p. 3) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ คือ “สิ่งใดก็ตามที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ” ดังนั้นรัฐต้องรับผิดชอบในนโยบายของรัฐที่แก้ปัญหาราคายาง และทำนองเดียวกัน สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2540, หน้า 21-23) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะของรัฐต้อง “เป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำให้ปรากฏเป็นจริง กิจกรรมที่เลือกกระทำต้องมีผลลัพธ์ในการแก้ปัญหาที่สำคัญของสังคมเป็นการตัดสินใจกระทำเพื่อประโยชน์ของประชาชนจำนวนมาก เป็นการเลือกทางเลือกที่จะกระทำโดยพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด” แต่พบว่านโยบายแก้ปัญหาราคายางตกต่ำของรัฐ ไม่ประสบผลสำเร็จ มีปัญหาในการดำเนินการมาก เพราะ นโยบายรัฐหวังผลการเมือง โดยที่การดำเนินการของรัฐในการแก้ปัญหา มีปัญหาในประเด็นที่นโยบายรัฐไม่ประสบผลสำเร็จ ดังนี้

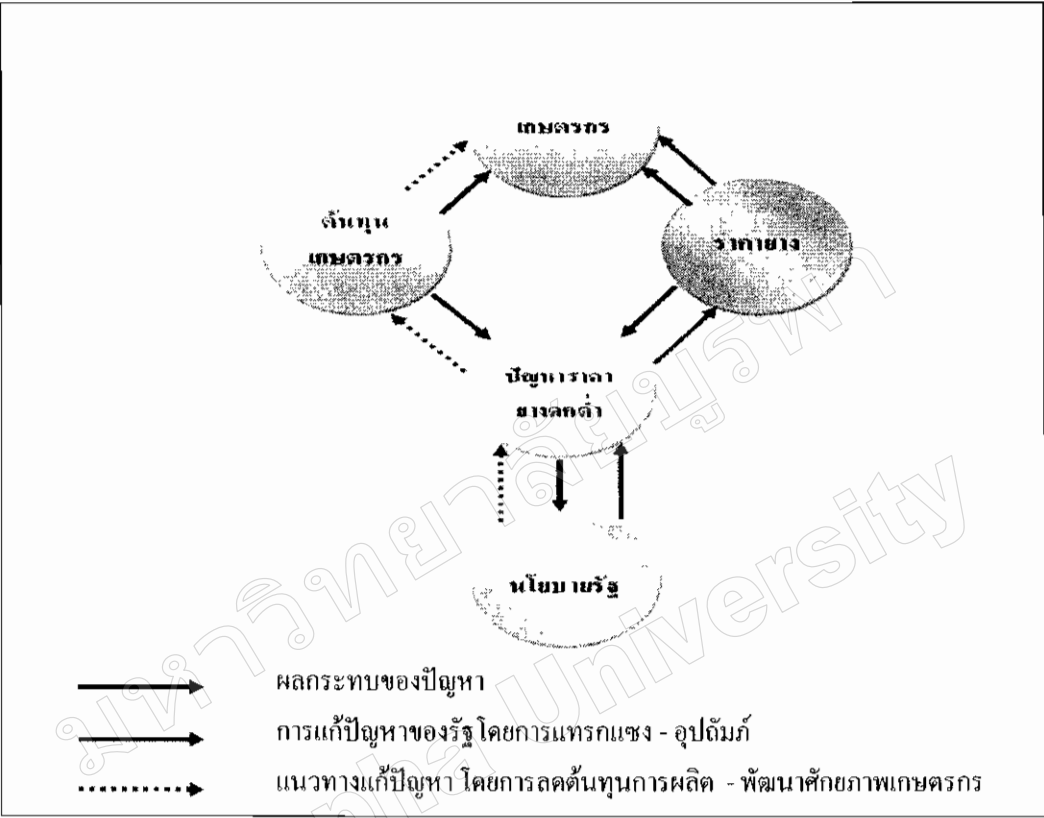
2.1 นโยบายเจาะจงเฉพาะกลุ่ม จากผลวิจัยพบว่านโยบายแทรกแซงตลาดยางสามารถซื้อยางจากเกษตรกรชาวสวนยางได้ร้อยละ 6.10 ของยางที่ผลิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ วรรณง (2544, หน้า 47) ที่พบว่าการแทรกแซงยางของรัฐมี ยางที่ขายในโครงการของรัฐไม่เกินร้อยละ 10 และการแทรกแซงของรัฐเป็นแบบเฉพาะเจาะจงไม่ใช่การประกันแบบก้าวหน้า (Comprehensive) ที่เอื้อประโยชน์เกษตรกรทุกราย นโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยางที่มีการจัดตั้งสำเร็จใน ปี พ.ศ. 2540 จำนวน 675 สหกรณ์ มีสมาชิกสหกรณ์ 49,720 คน ขณะที่เกษตรกรชาวสวนยางมีถึง 5 ล้านคน นโยบายแปรรูปยางเพิ่มมูลค่าและเก็บสต็อกยาง (พ.ศ. 2552) และนโยบายการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อรักษาเสถียรภาพราคายาง (พ.ศ. 2555) ก็เป็น

นโยบายรัฐที่มุ่งเน้นช่วยเหลือสถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง ซึ่งมี 800 แห่ง แต่ก็มีสมาชิกสถาบันเกษตรกรชาวสวนยางทั่วประเทศไม่เกินหนึ่งแสนคน เกษตรกรชาวสวนยางส่วนมากอยู่นอกโครงการ ซึ่งสะท้อนว่า นโยบายรัฐไม่มุ่งหวังแก้ปัญหาให้เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ คงเป็นเพียงโครงการนำร่องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าหวังผลทางการเมือง

2.2 งบประมาณนโยบายจำกัด ส่งผลต่อการดำเนินการแก้ปัญหาราคายางตกต่ำของรัฐ นโยบายแทรกแซงตลาดยาง รัฐบาลซื้อยางจากเกษตรกรชาวสวนยาง ในปี พ.ศ. 2535-2545 ได้ทั้งสิ้น 1.351 ล้านตัน จากผลผลิตยางรวมของไทยในปี พ.ศ. 2535-2545 ที่ 22.124 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 6.10 ของยางที่ผลิตทั้งหมด นโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยางซึ่งมีโครงการเริ่มต้น 1,500 โรงงาน แต่สามารถจัดตั้งได้สำเร็จในปี พ.ศ. 2540 เพียง 675 โรง จากปัญหางบประมาณ นโยบายจัดตั้งองค์กรยางระหว่างประเทศ มีการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ (IRC6) ร่วมกับประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย จำนวน 12 ล้านเหรียญสหรัฐ แต่ยังไม่สามารถจัดตั้งกองทุนรักษาสถียรภาพราคายางพารา (Rubber Price Stabilization Fund) ได้ จากปัญหางบประมาณที่จะจัดตั้งกองทุน นโยบายแปรรูปยางเพิ่มมูลค่าและเก็บสต็อกยาง รัฐบาลอนุมัติเงินกู้แก่สถาบันเกษตรกรจำนวน 8,000 ล้านบาท และนโยบายการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อรักษาสถียรภาพราคายาง รัฐบาลอนุมัติเงินกู้แก่สถาบันเกษตรกรและองค์การสวนยางจำนวน 15,000 ล้านบาท ซึ่งการในดำเนินการ พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าส่งออกยางปี พ.ศ. 2554 ที่ 383,318.60 ล้านบาท เป็นเงินงบประมาณนโยบายแก้ปัญหาที่จำกัดไม่สามารถแก้ปัญหาราคายางตกต่ำได้ สะท้อนถึงว่านโยบายรัฐเน้นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เฉพาะกลุ่มไม่สามารถแก้ปัญหาเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ ณ ระนอง (2544, หน้า 47) ที่พบว่า การแทรกแซงของรัฐไม่มีผลต่อเสถียรภาพราคายางพาราที่อยู่นอกโครงการ

2.3 นโยบายรัฐไม่สร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรชาวสวนยางและสถาบันที่เกี่ยวข้องเมื่อเกิดวิกฤติราคายาง นโยบายรัฐเป็นนโยบายที่แก้ปัญหาเฉพาะหน้า เป็นนโยบายแจกทรัพยากรแก่เป้าหมายที่เจาะจงและเป็นนโยบายที่ไม่ต่อเนื่อง ไม่มีการทบทวนปรับปรุงนโยบายให้บรรลุวัตถุประสงค์ ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (2546, หน้า 59-60) ศึกษาปัจจัยที่สหกรณ์ สกย. จะมีความสำเร็จ “นอกจากปัจจัยภายในสหกรณ์ แล้วปัจจัยภายนอกจากนโยบายของรัฐบาลที่บางครั้งเร่งด่วนแก้ปัญหาราคายางตกต่ำ โดยไม่ได้ผ่านกระบวนการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ไม่ได้ศึกษาความต้องการของเกษตรกรชาวสวนยาง ว่ามีความพร้อมจะรับกิจกรรมดังกล่าว ส่งผลให้เกิดปัญหาสหกรณ์ตามมา”

และนโยบายรัฐมีผลกระทบมาก ไม่สามารถช่วยเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อยซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ได้ มีผลกระทบต่อตลาดภายในประเทศมาก

ภาพที่ 15 แบบแสดงปัญหาราคายางและการแก้ปัญหาโดยการแทรกแซงและการลดต้นทุนการผลิต

จากภาพที่ 16 แสดงปัญหาราคายางตกต่ำและการแก้ปัญหารัฐ จะพบว่า มาตรการของรัฐที่ผ่านมา กว่า 20 ปี รัฐใช้วิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยมุ่งที่ราคายางโดยตรง ซึ่งเป็นการส่งผลกระทบต่อเกษตรกรบางกลุ่มในระยะสั้น แต่ไม่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของเกษตรกร รัฐควรมุ่งเน้นแก้ปัญหาไปที่ต้นทุนเกษตรกร โดยการหาแนวทางการลดต้นทุนเกษตรกร โดยการเพิ่มผลผลิตของเกษตรกร และลดต้นทุนการดำเนินการ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่พัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้พึ่งพาตนเองได้ เพิ่มโอกาสในการแก้ปัญหา การกำหนดนโยบายของรัฐ นอกจากแก้ปัญหาเกษตรกรชาวสวนยางแล้วยังต้องคำนึงถึงศักยภาพการแข่งขันของไทยในตลาดโลกด้วย โดยต้องมีการศึกษาทางเลือกในการแก้ปัญหาที่เหมาะสม ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของประเทศ จากตารางภาคผนวก ก-3 ไทยเป็นผู้ผลิตยางรายใหญ่ของโลก แต่ผลผลิตยางของไทยส่วนมากส่งออกในรูปวัตถุดิบที่ไม่ได้มีการแปรรูปเพิ่มมูลค่า โดยที่ในปี พ.ศ. 2536 ไทยส่งออกยาง

ร้อยละ 89.81 แปรรูปในประเทศร้อยละ 8.38 และในปี พ.ศ. 2554 ไทยส่งออกยางถึง 2.952 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 82.71 และแปรรูปในประเทศ ร้อยละ 13.63 ซึ่งการที่ไทยส่งออกในรูปวัตถุดิบมาก ส่งผลให้ราคายางในตลาดโลก มีผลต่อราคายางในประเทศมาก การที่รัฐจะมีนโยบายสร้าง เสถียรภาพราคายางแก่เกษตรกรชาวสวนยางจะทำให้ยากจากตัวแปรเศรษฐกิจโลก เพราะธุรกิจยาง พึ่งการส่งออกมากต้องมีการส่งเสริมการเพิ่มการแปรรูปยางในประเทศเพิ่มขึ้นเพิ่มให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ในประเทศ ส่งผลต่อความเข้มแข็งเรื่องยางในภาพรวม ขณะที่ความสามารถในการแข่งขันราคายาง ในตลาดของไทยซึ่งคู่แข่งของยางไทยในตลาดโลก ปัจจุบัน คือ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเวียดนาม ซึ่งเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ และในอนาคตจะมีผลิตส่งออกยางเพิ่มขึ้นมากในชาติอาเซียน คือ พม่า ลาว กัมพูชา ซึ่งจากรายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อหัวของชาติที่มีศักยภาพในการส่งออกยาง ไทยมี รายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อหัว 5,394.36 เหรียญสหรัฐต่อปี สูงเป็นลำดับที่ 2 รองจากมาเลเซีย ซึ่งมี รายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อหัว 9,155.80 เหรียญสหรัฐ ส่วนอินโดนีเซีย 3,508.61 เหรียญสหรัฐต่อปี พม่า 831.90 เหรียญสหรัฐต่อปี ลาว 1,203.63 เหรียญสหรัฐต่อปี กัมพูชา 851.55 เหรียญสหรัฐต่อปี ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนการผลิตยางของไทยมีแนวโน้มสูงกว่าชาติอื่นมาก มาเลเซียซึ่งมีต้นทุนการผลิต ยางสูงกว่าไทย แต่มาเลเซียมีการแปรรูปยางเป็นผลิตภัณฑ์รายใหญ่ของโลก โดยที่มีการนำเข้ายาง จากต่างประเทศมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ และแปรรูปส่งออกเพิ่มมูลค่าจำนวนมาก ดังนั้นนโยบาย รัฐ นอกจากแก้ปัญหาภัยต้องหาแนวทางลดต้นทุนให้ยางไทยสามารถแข่งขันได้ การพัฒนาสหกรณ์ กองทุนสวนยางต้องคำนึงถึงการสร้างความเข้มแข็งแก่สหกรณ์กองทุนสวนยางและสมาชิกสหกรณ์ ให้สามารถปรับตัวกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะใน ปี พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นปีที่มีการเปิด เสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งประเทศที่มีศักยภาพการผลิตสูงและต้นทุนการผลิตต่ำ จะสามารถมีศักยภาพในการแข่งขันได้

การแก้ปัญหาราคายางตกต่ำของรัฐกับยางพาราซึ่งเป็นสินค้าเกษตร ต้องมีการศึกษา ทางเลือกการดำเนินการของรัฐที่คำนึงถึงภาพรวมของประเทศและตลาดโลกรวมถึงห่วงโซ่อุปทาน ยางพารา ผลลัพธ์ ผลกระทบ ที่ต้องเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็งปรับตัว ตามสภาพแวดล้อมได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ คงพรรณ กริชชาญชัย ศฤงคารินทร์ และ เตือนใจ สมบูรณ์วิวัฒน์ (2552) ได้ศึกษาห่วงโซ่อุปทานยางพาราไทยพบว่า “การที่เกษตรกรชาวสวนยาง และสหกรณ์ใช้ความสะดวกในการขายยางให้กับพ่อค้าคนกลาง โดยขาดความเข้าใจ ในเรื่อง สหกรณ์ ประกอบกับตลาดเครือข่ายเชื่อมโยงไม่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง เชื่อมโยงได้ไม่ถึง อุปสงค์ปลายทาง” ซึ่งต้องนำผลการศึกษาวិเคราะห์มาประกอบการศึกษาหาทางเลือกให้เกิด การปรับตัว เช่น การวิจัยของ King, Boehlje, Cook and Sonka (2010) ศึกษาเศรษฐศาสตร์การจัด การเกษตร “เครื่องมือวิเคราะห์ธุรกิจ องค์การการเกษตร อธิบายการเปลี่ยนแปลงของการตลาดสินค้า

เกษตร ห่วงโซ่อุปทานการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำเกษตรกรรมถึงปลายน้ำ เลือกใช้การจัดการที่มีประสิทธิภาพมาประยุกต์ให้สถาบันการเกษตรปรับตัวกับโลกาภิวัตน์ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาข้อมูล การวิเคราะห์ที่ทันทั่วทั้ง” ในการแก้ปัญหาหาราคายางเพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนยางพาราของรัฐ (พ.ศ. 2552-2556) ในการแก้ปัญหาเกษตรกรชาวสวนยางและเป็นการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกร ควรมีการส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ของเกษตรกรและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร เป็นการแก้ปัญหาที่ส่งผลต่อการแข่งขันในภาพรวมของประเทศ และอีกแนวคิดหนึ่งในการแก้ปัญหาหาราคายางซึ่งเป็นสินค้าเกษตรควรมีการศึกษาแนวคิดนโยบายรัฐกับตลาดสินค้าเกษตร คือ การจัดระเบียบให้แก่สังคม และเศรษฐกิจให้เกิดความเป็นธรรม แก่ผู้ผลิต ผู้บริโภค เป็นหน้าที่หลักของรัฐ โดยตรง อุปสงค์ อุปทาน ระบบตลาดจะทำหน้าที่กระจายสินค้าเมื่อเกิดปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ การที่รัฐจะเข้าไปมีบทบาทในเรื่องการตลาดของสินค้าเกษตรมากนักน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการตลาดของประเทศว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด ผู้ผลิต ผู้บริโภค และบุคคลต่าง ๆ ในตลาดได้รับความเป็นธรรมทุกฝ่าย หรือไม่ ถ้าตลาดได้ทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว รัฐก็ไม่จำเป็นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องมากนัก ในทางตรงกันข้าม ถ้าตลาดไม่มีประสิทธิภาพ ผู้ผลิต ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบมาก รัฐจำเป็นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องมาก ทฤษฎีส่วนเกินของผู้ผลิตและผู้บริโภคและการวัดผลได้ผลเสียของการแทรกแซงเป็นนโยบายของภาครัฐต่อกลไกการแข่งขันในตลาด (Consumer and Producer Surplus-Evaluating Games & Losses from Government Policies) การดำเนินนโยบายรัฐ ในการแก้ปัญหาหาราคายางควรมุ่งเน้นการพัฒนาตลาดยางทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งเสริมให้ตลาดยางในประเทศเป็นเครือข่ายที่เอื้อต่อการดำเนินการของสหกรณ์กองทุนสวนยางที่สามารถเข้าถึงตลาดมากขึ้น

ผู้วิจัย มีความเห็นว่า ควรใช้แนวคิดประเมินผลทบทวนนโยบายเพื่อปรับปรุงนโยบายของรัฐที่มีศักยภาพตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมให้เป็นนโยบายที่ตรงความต้องการและได้รับการยอมรับ ควรทบทวนการดำเนินการบริหารร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ (IRCo) ให้มีบทบาทในการรักษาเสถียรภาพราคายางพาราอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งตรงกับงานวิจัยของเยี่ยม ถาวโรฤทธิ์ (2554, หน้า 43-47) ที่กล่าวว่า ปัญหา อุปสรรคดำเนินงานของบริหารร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ (IRCo) ไม่มีการจัดตั้งกองทุนรักษาเสถียรภาพราคายางพารา (Rubber Price Stabilization Fund) เพื่อจะได้มีเงินกองทุนในการดำเนินการ รัฐบาลของสามประเทศควรริบพิจารณาจัดงบประมาณเพิ่มเติมให้กับ บริหารร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ (IRCo) ในการพึ่งพาเงินทุนตนเอง (Self Financing) ไม่ต้องขอรับการสนับสนุนจากงบประมาณรัฐในระยะยาว ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้บริหารองค์กรผู้ประกอบการว่า การดำเนินการบริหารร่วมทุน

ยางพาราระหว่างประเทศ (IRCo) นั้น สามารถสร้างเสถียรภาพราคาขายได้ เพราะราคาขายมีความผันผวนสูงขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นของตลาด นอกจากนี้สื่อสารจิตวิทยากับตลาดที่อ่อนไหวแล้วรัฐบาลต้องแสดงออก (Action) ถึงเจตนารมณ์ที่จะสนับสนุนบทบาทของบริษัทร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ (IRCo) ให้มากกว่านี้ ถึงจะมีผลต่อการรักษาเสถียรภาพราคาขายได้ และในการพัฒนาสหกรณ์กองทุนสวนยางรัฐควรเน้นพัฒนาสหกรณ์กองทุนสวนยางให้มีความรู้ในด้านการผลิต การตลาด แล้วส่งเสริมให้สหกรณ์กองทุนสวนยางเข้าถึงแหล่งเงินทุน ส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ควรให้ตลาดเป็นตัวนำกิจกรรมและต้องตรงความต้องการสมาชิกสหกรณ์เพื่อให้เกิดการยอมรับมีส่วนร่วมกับสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพนธ์ พัวพงศกร, อัมมาน สยามวาลา (2538) ศึกษากลุ่มเศรษฐกิจชาวบ้าน พบว่า “การแปรรูปอุตสาหกรรมสหกรณ์ในไทยโดยกำหนดรูปแบบขององค์ก่อนการกำหนดกิจกรรม ทำให้สหกรณ์ไม่สามารถอยู่รอดได้ กลุ่มเศรษฐกิจชาวบ้านจะอยู่ได้ต้องให้กลไกตลาดเป็นตัวกำหนดกิจกรรมที่องค์กรชาวบ้านทำได้” และการทบทวนนโยบายของคกรยางระหว่างประเทศ พบว่า เป็นแนวทางการแก้ปัญหาที่มุ่งหวังให้มีองค์กรที่รับผิดชอบเสถียรภาพราคาขาย และเป็นการร่วมมือกันประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย ซึ่งเป็นผู้ผลิตรายใหญ่รวมทั้งไทย มีสัดส่วนถึงร้อยละ 70 ให้มีอำนาจต่อรองในตลาดได้ ซึ่งเป็นแนวคิดที่เป็นที่ยอมรับ สามารถพัฒนาบทบาทให้เป็นองค์กรที่รักษาเสถียรภาพราคาขายแทนการดำเนินการโดยรัฐ ซึ่งสามารถ ส่งผลต่อการดำเนินการสหกรณ์กองทุนสวนยางในอนาคต

สรุป ในการแก้ปัญหาการราคาขายของรัฐ ควรมีการศึกษาดัชนีทุนของเกษตรกรชาวสวนยางนโยบายต้องสามารถดำเนินการให้กับเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ได้ ควรมีงบประมาณที่เพียงพอต่อการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุผล ไม่เกิดผลกระทบ และนโยบายรัฐต้องสามารถสร้างความเข้มแข็งเป็นการพัฒนาเกษตรกรชาวสวนยางและสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม บทบาทรัฐควรเน้นการพัฒนาเกษตรกรให้ลดต้นทุนการผลิต โดยศึกษาการเพิ่มผลผลิตของเกษตรกร ส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ เพิ่มขึ้น พัฒนาตลาด และมีการทบทวนปรับปรุงนโยบายที่มีศักยภาพให้มีความพร้อมพึ่งพาตนเองได้สร้างความเป็นปึกแผ่นหรือต่อเนื่อง (Institutionalization or Continuation) สอดคล้องกับ “ความสำเร็จของนโยบายรัฐ คือ ความต้องการของสังคม” ซึ่งจะเป็นบทบาทรัฐ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาสหกรณ์กองทุนสวนยางในที่สุด

2. การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานสหกรณ์กองทุนสวนยาง ผลการศึกษา มีดังนี้

ที่ตั้งสหกรณ์ที่อยู่ใกล้สมาชิกทำให้สมาชิกมีความสะดวก มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์ โครงสร้างสหกรณ์ในด้านข้อบังคับ ระเบียบ มีผลต่อผู้บริหารสหกรณ์ที่สมาชิกยอมรับเรื่องการดำรงตำแหน่ง ได้ 2 สมัย เท่านั้น สหกรณ์เล็กขาดคนที่มีความสามารถที่

สมาชิกยอมรับทำให้สมาชิกไม่เชื่อมั่นสหกรณ์ การดำเนินการสหกรณ์แตกต่างจากองค์กรอื่นโดยที่ระเบียบสหกรณ์ไม่สามารถสั่งการสมาชิกได้ ต้องให้สมาชิกมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ มีผลต่อการดำเนินการสหกรณ์ ศักยภาพการผลิตของสหกรณ์ที่น้อยไม่สามารถขยายงานรองรับสมาชิกเพิ่ม ส่งผลให้ต้นทุนสูง ความรู้การจัดการผลิตให้ต่อเนื่อง มีผลต่อศักยภาพของสหกรณ์ ปัญหาการเห็นประโยชน์ของผู้ดำเนินการสหกรณ์ ยอมรับประโยชน์สหกรณ์ โดยมีปัญหาสมาชิกสหกรณ์ถูกจัดตั้งไม่ได้สมัครใจ และไม่มีส่วนร่วมตั้งแต่แรก และปัญหาผู้บริหารไม่เป็นที่ยอมรับในความโปร่งใส ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ทั้งสิ้น และปัญหาตลาดต้องการยางแผ่นรมควันลดลง สภาพคล่องของธุรกิจลดลงทำให้ต้นทุนของสหกรณ์กองทุนสวนยางที่ผลิตยางแผ่นรมควันเพิ่มขึ้นด้วย สหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออก จัดตั้ง 60 สหกรณ์ ดำเนินการ 33 สหกรณ์ ดำเนินงานมากกว่า 15 ปี เป็นสถาบันหลักของเกษตรกรชาวสวนยางในภาคตะวันออก กิจกรรมหลักของสหกรณ์ คือ การรวบรวมผลผลิตยางจำหน่าย ปัญหาอุปสรรคการผลิตอยู่ที่ ที่ตั้งสหกรณ์ไม่เหมาะสม สมาชิกสหกรณ์มีอิสระในการมีส่วนร่วม ปัญหาการจำหน่าย ที่ราคาขายผันผวน มีความเสี่ยง ปัญหาสมาชิกนิยมขายยางก้อนด้วย ปัญหาความโปร่งใสของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมของสมาชิก ปัญหาเงินทุนหมุนเวียนสหกรณ์จำกัด และปัญหาการตรวจสอบการเงิน ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินการของสหกรณ์

จากการศึกษาพบว่า โรงงานยางแผ่นรมควันของสหกรณ์กองทุนสวนยางตั้งขึ้นมาเพื่อให้เกษตรกรชาวสวนยางรวมกลุ่มกันและพัฒนาการผลิต การจำหน่าย ผลดำเนินงานสหกรณ์ขึ้นกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกสหกรณ์กับสหกรณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kyriakopoulos, Menlenberg and Nilsson (2004) ศึกษาโครงสร้างสหกรณ์ กับวัฒนธรรมผู้ประกอบการ พบว่า “มีมุมมองใน 3 ด้าน คือมุมมองโครงสร้างของสหกรณ์ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และสหกรณ์ ดังนี้ สมาชิกเป็นเจ้าของสหกรณ์ สมาชิกเป็นผู้ควบคุมสหกรณ์ และสมาชิกได้ประโยชน์จากสหกรณ์” ซึ่งการดำเนินงานสหกรณ์กองทุนสวนยางให้ประสบความสำเร็จต้องมีการรวมกลุ่มที่เหนียวแน่นในการทำกิจกรรมสหกรณ์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ศักยภาพการผลิตของสหกรณ์ที่เหมาะสม และการปรับตัวขององค์กรสหกรณ์ ซึ่งเป็นประเด็นในการอภิปรายผล ตามลำดับ ดังนี้

2.1 ศักยภาพการผลิตยางแผ่นรมควันของสหกรณ์กองทุนสวนยาง จากการศึกษาพบว่าปัญหาศักยภาพการผลิตยางแผ่นรมควันของสหกรณ์ มีปัญหาในการแปรรูป และปัญหาตลาดยางแผ่นรมควัน ดังนี้

2.1.1 ปัญหาการแปรรูปผลิตยางแผ่นรมควัน ซึ่งต้องอาศัยวัตถุดิบน้ำยางสดของสมาชิมาแปรรูป ซึ่งพบว่า ปัญหาหลักของการแปรรูปต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าของสมาชิกสหกรณ์ และความคุ้มค่าของสหกรณ์ ซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิก และศักยภาพการผลิตของสหกรณ์

2.1.2 ความคุ้มค่าของสมาชิกสหกรณ์ เพราะปัญหาน้ำยางสดของสมาชิก

ส่วนใหญ่ ซึ่งมีสวนยาง 1-20 ไร่ มีถึงร้อยละ 60.71 จะมีน้ำยางสดซึ่งมีเนื้อยางแห้ง 20-40 กิโลกรัม ต่อวันที่กรีดยาง สมาชิกต้องขนส่งไปแปรรูปที่สหกรณ์ซึ่งไกลจากสวนยาง กว่า 5 กิโลเมตร มากถึง ร้อยละ 63.07 ของสมาชิก และสมาชิกมีทางเลือกที่จะนำน้ำยางไปแปรรูปที่สหกรณ์หรือผลิตยาง ก้อนด้วย โดยคำนึงถึงเวลาทำงานของสมาชิก การทำงานของสมาชิกสหกรณ์ที่นำน้ำยางสดไปแปรรูปที่สหกรณ์ ใช้เวลากรีดยางวันละ 4-6 ชั่วโมง และเก็บรวบรวมน้ำยาง 2-3 ชั่วโมง และต้องนำ น้ำยางสดไปแปรรูปที่สหกรณ์ทุกวันเปรียบเทียบกับสมาชิกสหกรณ์ที่ผลิตยางก้อนด้วย ใช้เวลา กรีดยาง 4-6 ชั่วโมง และไม่ต้องเก็บรวบรวมยางทุกวัน โดยจะเก็บรวบรวมยางทุก ๆ 3-4 วัน รวบรวมครั้งหนึ่ง ทำให้ลดเวลาทำงานต่อวันไปได้และไม่ต้องนำน้ำยางสดไปแปรรูปที่สหกรณ์ ทุกวัน สมาชิกสหกรณ์มีความสะดวกในการผลิตยางก้อนด้วย และขายแก่พ่อค้า ส่งผลต่อการมี ส่วนร่วมกับสหกรณ์ รวมถึงสมาชิกสหกรณ์ที่ไม่มีความเห็นประโยชน์ของสหกรณ์และมีอิสระใน การผลิต การขาย ส่งผลให้สมาชิกสหกรณ์ไม่นิยมนำน้ำยางสดไปแปรรูปที่สหกรณ์ทำให้มี ผลต่อศักยภาพการผลิตของสหกรณ์

2.1.3 ความคุ้มค่าของสหกรณ์ ศักยภาพการผลิตของสหกรณ์อยู่ที่วันละ 2,000

กิโลกรัมต่อวัน ในการจัดการการผลิตของสหกรณ์ให้เต็มศักยภาพ สมาชิกสหกรณ์จะต้องนำ น้ำยางสดมาแปรรูปที่สหกรณ์ทุกวัน ให้ได้วันละ 2,000 กิโลกรัมต่อวัน ปัญหาเรื่องฤดูกาล จาก การศึกษา พบว่า ใน 1 ปี สมาชิกจะกรีดยางได้ 150-180 วัน ซึ่งเวลาที่เหลือจะเป็นวันที่พักกรีด วันฝนตก และวันที่ปิดกรีดยางประจำปี สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์ การทำสวนยาง (2540, หน้า 58) ที่ศึกษา “พบว่า โรงงานสหกรณ์มีระยะเวลาการเปิดกรีดยางมีผลผลิต โดยเฉลี่ยทั้งปี ไม่เกิน 10 เดือน ทั้งนี้ยังต้องหักวันฝนตก และวันหยุดกรีดยางตามปกติ ดังนั้น ผู้บริหาร สหกรณ์ต้องขวนขวายหาธุรกิจอื่นมาชดเชยในช่วงการหยุดกรีดยางยาว ไม่ให้โรงงานต้องปิด ดำเนินการโดยเปล่าประโยชน์” ซึ่งส่งผลให้สหกรณ์มีผลผลิตที่จำกัด ส่งผลต่อด้านทุนการผลิต การจ้างงาน ที่จะต้องหยุดการจ้างเมื่อไม่มีผลผลิต และผลดำเนินการของสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์จะมี ความคุ้มค่า ต่อเมื่อสมาชิกสหกรณ์ต้องช่วยเหลือกันร่วมมือกันแปรรูป ถึงจะส่งผลต่อความคุ้มค่า ของสหกรณ์ ซึ่งปัญหาความคุ้มค่าของสมาชิกสหกรณ์ และความคุ้มค่าของสหกรณ์ ซึ่งมี ความต้องการที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการแปรรูปผลผลิตยางของสหกรณ์กองทุนสวนยางให้เต็ม กำลังผลิตและความต่อเนื่องในการผลิต ซึ่งมีผลต่อศักยภาพการผลิตของสหกรณ์

2.1.4 ปัญหาตลาดยางแผ่นรมควัน ตลาดต้องการยางแผ่นรมควันลดลง จากตาราง

ภาคผนวก ก-4 พบว่า ในปี พ.ศ. 2539 ไทยส่งออกยางแผ่นรมควัน 1.18 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 66.96 ของยางที่ส่งออก และลดจำนวนลงตลอดในปี พ.ศ. 2554 ไทยส่งออกยางแผ่นรมควัน

0.747 ล้าน คิดเป็นร้อยละ 25.31 ส่งผลต่อการดำเนินการธุรกิจยางแผ่นรมควัน โดยมีการเปลี่ยนแปลงของตลาดในภาพรวม ตั้งแต่ต้นน้ำ พบว่าเกษตรกรผลิตยางแผ่นดิบ ยางแผ่นรมควันลดลง เกษตรกรมีทางเลือกมากขึ้นจากตลาดยางแท่ง และน้ำยางข้นที่เพิ่มความต้องการมากขึ้น โรงงานผลิตยางแผ่นรมควันลดจำนวนลง เพราะในการผลิตยางแผ่นรมควันต้องใช้แรงงานมากกว่าการผลิตยางชนิดอื่นและปัญหาไม้พิน ซึ่งเป็นเชื้อเพลิงในการรมควันยาง ซึ่งในอดีตไม้พินในสวนยางเป็นของเสียในสวนยาง ไม่มีราค่างวดมากนัก ทำให้การหาไม้พินจากไม้ยางหาได้ง่าย ราคามิแพง ปัจจุบันไม้ยางที่ทำเป็นไม้พิน ตลาดต้องการมากไปผลิตเป็นเฟอร์นิเจอร์ ส่งผลให้การหาไม้พินทำได้ยาก และมีราคาสูง ซึ่งส่งผลต่อดัชนีทุนการผลิตยางแผ่นรมควัน และปลายน้ำ โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์ยาง ต้องการยางแท่งมากขึ้น จากคุณสมบัติของยางแท่งที่มีการควบคุมคุณภาพการผลิตได้สม่ำเสมอกว่ายางแผ่นรมควัน และสามารถผลิตยางที่มีคุณสมบัติที่ตลาดต้องการได้มากกว่า และราคาของยางแท่งต่ำกว่ายางรมควันมาก ส่งผลให้ยางแผ่นรมควันมีแนวโน้มที่จะมีการลดการผลิตเพิ่มขึ้นในอนาคต ซึ่งปัญหาของตลาดยางแผ่นรมควันที่ขาดสภาพคล่อง ราคายางแผ่นรมควันไม่จูงใจให้มีการผลิต และต้องใช้แรงงานในการผลิตมากและปัญหาในการผลิตด้านต่าง ๆ ส่งผลต่อการดำเนินการผลิตของสหกรณ์กองทุนสวนยางที่มีการแปรรูปผลผลิตเป็นยางแผ่นรมควัน และศักยภาพการดำเนินการของสหกรณ์

2.2 การรวมกลุ่มที่เหนียวแน่นของสหกรณ์ จากการศึกษาสหกรณ์กองทุนสวนยาง เกิดจากการรวมตัวของเกษตรกรชาวสวนยางที่อยู่ใกล้กับ โรงงานยางแผ่นรมควันของสหกรณ์ เป็นสหกรณ์ขนาดเล็กที่มีสมาชิกน้อย สหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออกมีการดำเนินการลดลงจากการจัดตั้ง 60 สหกรณ์ คงเหลือปัจจุบัน 33 สหกรณ์ ปัญหาของสหกรณ์ คือ การไม่มีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ ผู้บริหารไม่มีความรู้ ไม่เสียสละ และขาดการสนับสนุนการดำเนินการจากเจ้าหน้าที่รัฐ ปัญหาในการรวมกลุ่ม คือ เป็นการการจัดตั้งสมาชิกไม่มีความพร้อมและไม่เข้าใจหลักการสหกรณ์ เป็นผลที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ ฉายไธสง, ทิพวรรณ ต๊ะสาร, วังวิ ก่อสินสอน และสมภาพ ตติยาภรณ์ (2538) ที่ว่า “ปัญหาการรวมกลุ่ม คือ “การจัดตั้งสหกรณ์สกย. ที่รวดเร็วเกินไป เกษตรกรชาวสวนยางที่มาเป็นสมาชิกสหกรณ์ไม่มีความพร้อม ความเข้าใจหลักการ วิธีการสหกรณ์ ที่ส่งผลต่อการร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์” ซึ่งการที่สมาชิกสหกรณ์ไม่เข้าใจหลักการสหกรณ์ ส่งผลให้สมาชิกและสหกรณ์ไม่เกิดการพึ่งพาช่วยเหลือกัน ขัดแย้งกับหลักสหกรณ์ ซึ่งนักวิชาการ ประดิษฐ์ มัชฌิมา (2550) ที่กล่าวว่า “สหกรณ์ คือ องค์การธุรกิจชุมชนที่จัดตั้ง และดำเนินการ โดยกลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิก เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจ และสังคมร่วมกัน โดยถือหลักความสมัครใจ หลักการช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หลักความเสมอภาค และหลักความเป็นธรรม หลักประชาธิปไตย” สหกรณ์ที่มีผลดำเนินงานดีมี

ความเติบโตเป็นที่ยอมรับของสมาชิกจะมีการรวมกลุ่ม สมาชิกสหกรณ์ที่เหนียวแน่น สมาชิกสหกรณ์จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์สม่ำเสมอ มีการประชุมชี้แจงจากผู้บริหารกับสมาชิกทุกเดือน เจ้าหน้าที่สกก.ที่กำกับดูแลการดำเนินงานสหกรณ์ใกล้ชิด จะส่งผลต่อการดำเนินการของสหกรณ์ เป็นผลการศึกษาที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พูลศักดิ์ อินทร โยธา (2551, หน้า 1) ที่กล่าวว่า “การดำเนินงานของสหกรณ์ให้ประสบผลสำเร็จ เจ้าหน้าที่รัฐและสกก. ต้องอยู่ในบทบาทของพี่เลี้ยง (Coaching) ให้คำปรึกษา แนะนำ กำกับดูแลอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ”

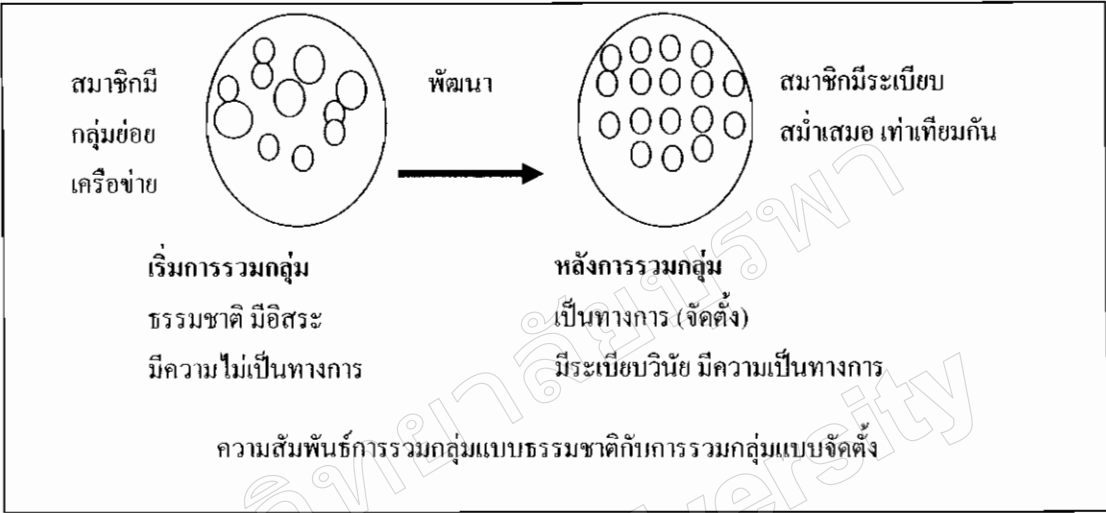
สมาชิกสหกรณ์มีการเห็นประโยชน์ในการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ในการจำหน่ายยางตรงความต้องการสมาชิก เพราะสามารถมีการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิก การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางมากขึ้น สมาชิกสหกรณ์ยอมรับว่าการแปรรูปผลผลิตที่สหกรณ์ได้คุณภาพยางแผ่นที่ดีขึ้นเป็นที่ยอมรับของตลาด ทำให้สมาชิกสหกรณ์เข้าถึงเทคโนโลยีมากขึ้น มีความรู้สามารถแปรรูปยางที่มีคุณภาพมากขึ้น ลดต้นทุนการผลิต เกิดความสะดวกในการแปรรูปสามารถมีมูลค่าเพิ่มขึ้น เพิ่มรายได้แก่เกษตรกร ได้รับความเป็นธรรมในการขายยางมากขึ้น มีราคาอ้างอิงสำหรับเกษตรกร โดยการขายเป็นแบบประมูลที่มีการแข่งขันมากขึ้นต่อรองได้ แต่มีปัญหาการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์ขาดการมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น ส่งผลต่อความมุ่งมั่นของสมาชิกและขาดความรู้การผลิตแปรรูปแบบโรงงานสหกรณ์ ผู้บริหารสหกรณ์ไม่เป็นที่ยอมรับขาดความโปร่งใส ปัญหาสมาชิกไม่มีส่วนร่วมดำเนินการ ซึ่งส่งผลให้สหกรณ์ที่ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นและเป็นที่ยอมรับมีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ให้เป็นที่ยอมรับของสมาชิกสหกรณ์ ส่วนสหกรณ์ที่ผู้บริหารไม่มีความมุ่งมั่นจะพบปัญหาการดำเนินงานสหกรณ์ในด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ไม่สามารถแก้ปัญหาสหกรณ์ได้ ส่งผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์

เจ้าหน้าที่สหกรณ์มีการเห็นประโยชน์ในการสนับสนุนการดำเนินงานสหกรณ์ โดยมีความเห็นว่า การจัดตั้งโรงงานสหกรณ์และการเลือกกลุ่มพัฒนาสวนยางของสกก.มารวมตัวเป็นสหกรณ์ เป็นภารกิจของสกก. ในการพัฒนาบทบาทองค์กรเกษตรกรตรงความต้องการของเกษตรกรชาวสวนยางที่มีปัญหาการผลิต การจำหน่าย ให้เกิดการรวมตัวช่วยเหลือตนเองโดยการร่วมการซื้อ ร่วมกันผลิต ร่วมกันจำหน่ายเพิ่มมูลค่ายางแผ่นรมควันทำให้การผลิตของเกษตรกรชาวสวนยางมีมาตรฐานมากขึ้น สามารถเพิ่มมูลค่าได้มากขึ้นจากส่วนต่างของราคาร้านยางสด และยางแผ่นรมควัน การพัฒนาการผลิตทำให้การจำหน่ายต่อรองได้มากขึ้นจากการรวมกันจำหน่าย โดยวิธีการประมูลยาง ซึ่งทำให้มีการแข่งขันกันมากขึ้นของพ่อค้ายาง มีความโปร่งใสในการวัดค่าความชื้นยาง น้ำหนักยางที่เป็นธรรมทำให้สมาชิกยอมรับ ส่งผลต่อการดำเนินการของสหกรณ์ให้ประสบความสำเร็จ แต่สหกรณ์ที่มีปัญหาเกิดจากการรวมกลุ่มสหกรณ์ในช่วงตั้งต้นเป็นแบบจัดตั้ง

จากหน่วยงานของรัฐ ไม่ได้เกิดจากความสมัครใจของเกษตรกรชาวสวนยางตั้งแต่ต้น การดำเนินงานสหกรณ์ให้ประสบผลสำเร็จต้องมีความร่วมมือเหนียวแน่นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่นเดียวกับผลงานวิจัยของ สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2540) ได้ทำการศึกษาพบว่า “เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้นำองค์กร ต้องทำการติดตามการดำเนินการขององค์กร และความเป็นไปของ สมาชิกขององค์กรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งมากขึ้นอย่าง ทั่วทั้งที่ เพราะการทำกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรย่อมมีปัญหาเกิดขึ้นอยู่เสมอ โดยการเรียนรู้ การวางแผนกิจกรรมแก้ปัญหา การรวมกลุ่มปฏิบัติร่วมกัน และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเป็นประเด็นที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของสหกรณ์” ซึ่งการรวมกลุ่มที่เหนียวแน่นมีกิจกรรมตรง ความต้องการของสมาชิก ส่งผลต่อการดำเนินการสหกรณ์ให้มีศักยภาพที่ประสบความเข้มแข็ง

2.3 การปรับตัวขององค์กรสหกรณ์ ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาสหกรณ์กองทุนสวนยาง ภาคตะวันออก พบว่า มีการเกิดขึ้นของสหกรณ์จำนวนมาก มีสหกรณ์บางส่วนตั้งอยู่ได้ และ บางส่วนดับ (เลิก) ไป และส่วนที่ตั้งอยู่มีทั้งที่แข็งแรงดำเนินการต่อได้ดี มีที่ยังดำเนินการอยู่แต่ เปลี่ยนกิจกรรม และทั้งที่มีผลดำเนินงานน้อยถดถอย แนวโน้ม ไม่น่ามอง และสุดท้าย กลุ่มที่ไม่มีผล ดำเนินงานในปี พ.ศ. 2554 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Gue, Henchand & Schmit (2008) ศึกษา ปัญหาสหกรณ์วิจัยปัญหาผลผลิตท้องถิ่น ของสหกรณ์การเกษตรในประเทศจีน ตั้งแต่ ค.ศ. 1949-2006 “พบว่า การดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจีนในช่วงเวลาดังกล่าว มีทั้งช่วงที่ประสบ ความสำเร็จสลับกับความล้มเหลว คละกันไปจนถึงปัจจุบัน มีความเปลี่ยนแปลงของสหกรณ์ ตลอดเวลากว่า 50 ปี” จากความเปลี่ยนแปลงขององค์กรต่าง ๆ ดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปเป็นแนวคิดว่า องค์กรมีชีวิต มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด วงจรชีวิตองค์กร (Organization Life Cycle) ที่มองว่า องค์กรมีลักษณะเปรียบเทียบกับสิ่งที่มีชีวิต เหมือนมนุษย์ มีการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ได้ กล่าวคือ องค์กรสามารถมีวงจรชีวิตได้ (Organization Life Cycle) ทำให้สามารถมอง องค์กรลักษณะที่เป็นพลวัตร (Dynamic) แนวคิดวงจรชีวิต ของ Jackson and Morgan (1983 อ้างถึง ใน วิเชียร วิทย์อุดม, 2549) มีแนวคิดที่ว่าความสำเร็จของงานกำหนดวงจรชีวิตองค์กร ความอยู่ รอดขององค์กร ขึ้นอยู่กับความสามารถขององค์กรในการทำงานหลักของตนให้ดี วงจรชีวิต องค์กรมี 3 ขั้นตอน ในขั้นตอนแรก เป็นขั้นตอนในวัยเด็ก เป็นช่วงของการพยายามทำงานให้ ประสบความสำเร็จอย่างมากที่สุดเพื่อสร้างพัฒนาองค์กรที่เกิดใหม่ให้เจริญก้าวหน้ามากที่สุด ใน ขณะเดียวกันต้องเริ่มสนใจการสร้างกลไกภายในองค์กร ขั้นตอนสองเป็นขั้นตอนของวัยกลางคน เป็นช่วงพยายามสร้างเสถียรภาพและความสมดุลในชีวิต เป็นช่วงที่ผลผลิตขององค์กรมีลักษณะที่ สม่ำเสมอ ขั้นตอนสาม วัยสูงอายุ องค์กรจำเป็นต้องปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลง เพื่อรักษาระดับของ การเจริญเติบโตและความสามารถในการสร้างผลงานไว้ มิฉะนั้นองค์กรจะเสื่อมลงและตายใน

ที่สุด (พิทยา บวรวัฒนา, 2541, หน้า 141) ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาวิจัย พบว่า ผลการดำเนินงาน สหกรณ์ขึ้นอยู่กับสมาชิกสหกรณ์ ผู้บริหารสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่รัฐ โดยใช้แนวคิดสหกรณ์ แนวคิดองค์การ และวงจรชีวิตองค์การ สรุปผลการศึกษา เป็นแนวทางที่ดำเนินงานสหกรณ์ ได้เป็น 2 แนวคิด เป็นขั้นการรวมกลุ่ม และขั้นการดำเนินการ

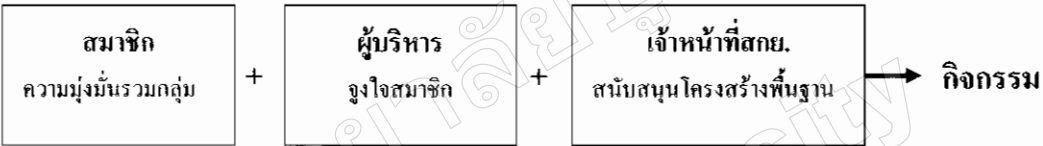
ภาพที่ 16 แนวคิดการรวมกลุ่มของสหกรณ์

2.3.1 แนวคิดการรวมกลุ่มของสหกรณ์ จากองค์กรไม่เป็นทางการสู่องค์กรที่เป็นทางการ สรุปจากการศึกษา พบว่า สหกรณ์มีลักษณะเป็นองค์กรไม่เป็นทางการสูง เป็น Informal Organization สมาชิกสหกรณ์ไม่มีระเบียบมากนัก มีความเป็นอิสระ รักความสะดวก ประโยชน์ของตนไม่คิดถึงการร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ มีแนวคิดการรวมกลุ่มให้สำเร็จ ดังนี้ โดยการรวมกลุ่มช่วงก่อตั้ง การดำเนินการสหกรณ์ให้เกิดความสำเร็จของการรวมกลุ่ม ต้องใช้หลักเน้นการเกิดกิจกรรม ไม่เน้นประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของสมาชิก การช่วยเหลือกัน การพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วมกับสหกรณ์ แล้วพัฒนาไปสู่องค์กรที่มีความเป็นทางการสูงขึ้น จะส่งผลให้เกิดการปรับตัว นำไปสู่ผลดำเนินการสหกรณ์ที่เข้มแข็ง

2.3.2 แนวคิดการดำเนินการสหกรณ์แบบพลวัตร ที่เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Guc, Henchand & Schmit (2008) ที่กล่าวว่า “องค์กรสหกรณ์ในจีนมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และเสนอให้มีการทบทวนปรับโครงสร้าง ให้รัฐปรับเปลี่ยนนโยบายสหกรณ์ให้ทบทวน โครงสร้างสหกรณ์ใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป” ผู้วิจัยสรุปจากการศึกษา ผลการวิจัยมีความเห็นว่า ความสำเร็จของสหกรณ์ เกิดจากบทบาทหน้าที่ของ

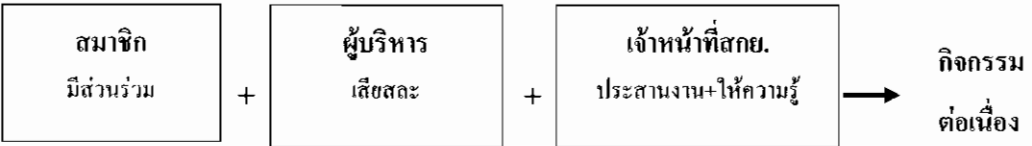
สมาชิกสหกรณ์ ผู้บริหารสหกรณ์ เจ้าหน้าที่รัฐ โดยเน้นถึงบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่ต้องเปลี่ยนแปลงให้เกิดผลดำเนินการในแต่ละช่วงเวลาที่ดำเนินการให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของเวลานั้น

2.3.2.1 การเกิดขึ้นขององค์กร ต้องมีผลประโยชน์จูงใจ สร้างความมุ่งมั่นของสมาชิกสหกรณ์ ให้มีผลผลิตหรือกิจกรรม ในขั้นตอนนี้ เน้นการเกิดกิจกรรม ไม่เน้นประสิทธิภาพ ต้องมีแรงผลักดันในการรวมกลุ่มให้เกิดกิจกรรม ที่ไม่เกิด ต้องเลิกไป กิจกรรมต้องมีผลลัพธ์เชิงบวก อาจเป็นกำไร ความสะดวก ความมั่นคง ความรู้ ที่เป็นแรงจูงใจให้เกิดกิจกรรมครั้งต่อไป ตัวชี้วัด คือ กิจกรรม การเลิกองค์กรส่วนมากจะมีการเลิกไปในขั้นตอนนี้มากกว่าขั้นตอนอื่น สมาชิกที่ไม่ยอมรับ ก็จะออกไป เหลือแต่สมาชิกที่ยอมรับสหกรณ์

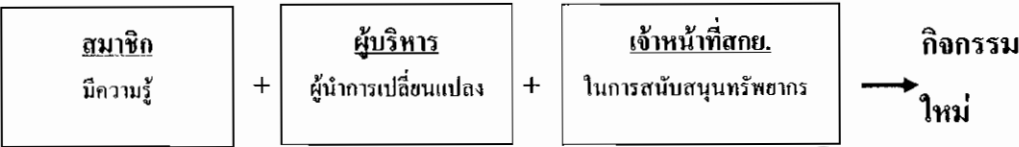
ภาพที่ 17 การเกิดขึ้นขององค์กร

2.3.2.2 การดำรงอยู่ขององค์กร จากสมาชิกที่ยอมรับองค์กรร่วมกันให้เกิดกิจกรรมที่ต่อเนื่องการเปลี่ยนบทบาทของแต่ละฝ่ายเป็นพลวัตรขึ้น บทบาทของสมาชิกเปลี่ยนไป จากความมุ่งมั่นสู่การมีส่วนร่วมผู้บริหารจากจูงใจเป็นเสียดละ เจ้าหน้าที่จากสนับสนุน โครงสร้างพื้นฐานเป็นประสานงานให้ความรู้

ภาพที่ 18 การดำรงอยู่ขององค์กร

2.3.2.3 วิฤตติองค์กร ในการที่จะก้าวต่อไปหรือถดถอย โดยการพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การดำเนินงานกิจกรรม ที่ตรงกับความต้องการตลาด และสมาชิก เป็นกิจกรรมใหม่สมาชิก ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สภ. ทุกฝ่ายต้องปรับบทบาท เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขององค์กรให้เกิดความอยู่รอดขององค์กร

ภาพที่ 19 วิฤตติองค์กร

สรุป ในการพัฒนาสหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออก ควรส่งเสริมสหกรณ์ที่มีศักยภาพการผลิตให้มีการผลิตเพิ่มขึ้น โดยส่งเสริมเทคโนโลยีใหม่ พัฒนาการผลิต ลดต้นทุน ส่งเสริมการเพิ่มทางเลือกในการผลิต และกิจกรรมของสหกรณ์ โดยใช้การตลาดนำการผลิต และกิจกรรมของสหกรณ์ ซึ่งตรงกับความต้องการของสมาชิก เพื่อให้เกิดศักยภาพการดำเนินงานของสหกรณ์กองทุนสวนยาง ศักยภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ ประกอบด้วย การรวมกลุ่มที่เหนียวแน่นของสมาชิกสหกรณ์ มีศักยภาพในการผลิตที่เหมาะสมให้มีความเข้มแข็งเป็นที่พึ่งของสมาชิก และมีการปรับตัวขององค์กร ในการรวมกลุ่ม ดำเนินการของบทบาทแต่ละฝ่ายที่เป็นพลวัตร มีการปรับตัวสภาพแวดล้อม จะส่งผลต่อการพัฒนาสหกรณ์กองทุนสวนยาง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยศึกษานโยบายการพัฒนาสหกรณ์กองทุนสวนยาง โดยมีการสรุปผลการศึกษา และอภิปรายผลเป็นข้อเสนอแนะนโยบายการพัฒนาสหกรณ์กองทุนสวนยาง เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะเชิงวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 นโยบายรัฐในการแก้ปัญหาก็เกษตรกรต้องเป็นนโยบาย จาก “ล่าง” ขึ้น “บน” เพื่อให้เห็นนโยบายของรัฐ ตรงความต้องการของเกษตรกร โดยเน้นการได้รับการสนับสนุนจากผู้รับผลจากนโยบาย ซึ่งจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรส่วนใหญ่ในการดำเนินการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย

1.2 รัฐควรมีนโยบายพัฒนาศักยภาพเกษตรกร สถาบันเกษตรกร อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิต โดยเพิ่มผลผลิตของสวนยาง พัฒนาการผลิต และส่งเสริมเกษตรกร สถาบันเกษตรกรให้สามารถเข้าถึง ความรู้ เงินทุน เทคโนโลยี ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

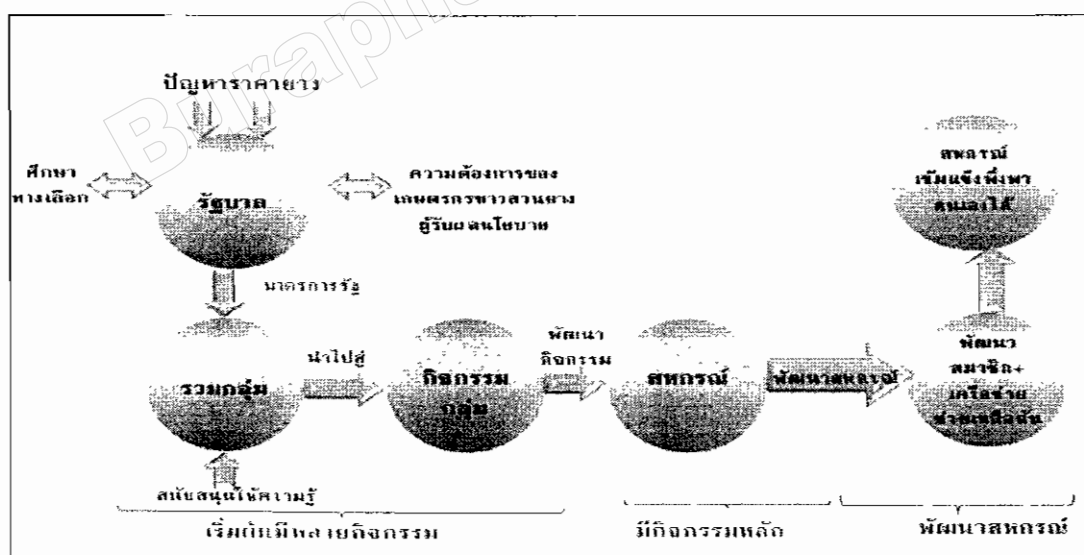
1.3 รัฐควรมีนโยบายพัฒนาระบบตลาดยางทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อให้ระบบตลาดมีประสิทธิภาพ เป็นการขยายโอกาสของสินค้าเกษตร

1.4 รัฐควรพัฒนาระบบอุตสาหกรรมแปรรูปยางในประเทศ เพื่อให้มีการแปรรูปยางในประเทศเพิ่มขึ้น เพิ่มศักยภาพเรื่องยางของประเทศ

1.5 รัฐควรมีการประเมินผล ปรับปรุงนโยบายที่มีศักยภาพในการแก้ปัญหาการยาง แก่เกษตรกรชาวสวนยางให้เกิดความต่อเนื่อง เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพในการดำเนินการ และ เกิดประโยชน์กับส่วนรวม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ส่งเสริมให้เกษตรกรผู้รับผลจากนโยบายมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐ ที่ส่งเสริมเกษตรกร โดยการกำหนดนโยบายต้องมีวัตถุประสงค์ชัดเจน และกระทำให้เป็นจริงจนสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เพื่อแก้ปัญหาแก่เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ โดยการศึกษาหาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด และมีงบประมาณดำเนินการที่เพียงพอสามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตรงความต้องการเกษตรกรผู้รับผลจากนโยบาย

ภาพที่ 20 แบบแสดงนโยบายรัฐในการแก้ปัญหา โดยการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร การรวมกลุ่ม ไปสู่การเป็นสหกรณ์ที่เข้มแข็ง

2.2 ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรชาวสวนยาง ให้สามารถเพิ่มผลผลิตทางการรวมกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง และพัฒนาไปสู่การจัดตั้งสหกรณ์ ให้สามารถต่อรองได้ มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีการพึ่งพาช่วยเหลือกันของเกษตรกรชาวสวนยาง โดยมีมีขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร โดยเพิ่มผลผลิตยาง โดยมี การส่งเสริมการปลูกยางพันธุ์ที่มีผลผลิตต่อไร่สูง เป็นการลดต้นทุนการผลิต และการเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ในการบำรุงรักษา การจัดการในสวนยาง เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตแก่เกษตรกรและเพิ่มรายได้ เป็นการแก้ปัญหาราคายางตกต่ำของเกษตรกรชาวสวนยาง ที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกร

2.2.2 ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรให้สามารถรวมกลุ่มในการทำกิจกรรม การรวมกันจำหน่ายผลผลิตยางของเกษตรกร เพื่อให้เกิดการต่อรอง การเรียนรู้และการช่วยเหลือกัน เริ่มต้นโดยเป็นการรวมกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ เน้นกิจกรรมของกลุ่มให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ ช่วยเหลือกันและกันให้เกิดการยอมรับการรวมกลุ่ม เป็นการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรชาวสวนยาง สามารถสร้างกิจกรรมสม่ำเสมอ เป็นกลุ่ม ที่มีความเข้มแข็งแล้ว ส่งเสริมให้พัฒนาเป็นสหกรณ์ ซึ่งจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมกับสหกรณ์ของสมาชิกเป็นสหกรณ์ที่เข้มแข็ง

2.2.3 ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรเป็นสหกรณ์ มีกิจกรรมหลัก ที่ส่งผลทางเศรษฐกิจตรงความต้องการของเกษตรกร โดยมีการอบรมให้ความรู้ หลักการสหกรณ์ อุดมการณ์สหกรณ์ การพึ่งตนเอง เพื่อเพิ่มศักยภาพของการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์โดยได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงโครงการช่วยเหลือต่าง ๆ ของรัฐ โดยส่งเสริมให้กิจกรรมของสหกรณ์ตรงความต้องการของเกษตรกรชาวสวนยาง

2.3 ส่งเสริมการพัฒนาสหกรณ์กองทุนสวนยางในด้านต่าง ๆ

2.3.1 การพัฒนาสมาชิกสหกรณ์ ในการพัฒนาสหกรณ์ต้องเริ่มที่การพัฒนาสมาชิกสหกรณ์ ส่งเสริมการให้ความรู้แก่สมาชิกสหกรณ์ ให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักสหกรณ์ การผลิต การจำหน่าย พัฒนาอาชีพของสมาชิกสหกรณ์ให้สามารถเป็นผู้นำสหกรณ์ได้ในอนาคต เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่สหกรณ์

2.3.2 การพัฒนาการผลิต ส่งเสริมสหกรณ์ที่มีศักยภาพในการผลิต ให้มีการเพิ่มกำลังผลิต ส่งเสริมเทคโนโลยีใหม่ เพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุนการผลิตเพื่อให้สหกรณ์ที่มีศักยภาพสามารถแข่งขันได้ และใช้การตลาดนำการผลิต ส่งเสริมการเพิ่มทางเลือกในการผลิตของโรงงานยางแผ่นรมควันสหกรณ์ โดยใช้วัตถุดิบยางแผ่นดิบมาผลิตยางแผ่นรมควัน การส่งเสริมการสร้างมาตรฐานการผลิตของแต่ละสหกรณ์ให้มีมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้ตลาดยอมรับและสามารถร่วม

เป็นเครือข่ายกับสหกรณ์อื่นช่วยกันผลิตและเพิ่มอำนาจต่อรองกับตลาด การส่งเสริมให้สหกรณ์สามารถผลิตยางแท่งที่ตลาดต้องการ ในการพัฒนาการผลิตใช้การตลาดนำการผลิตและต้องตรงความต้องการสมาชิกสหกรณ์

2.3.3 การพัฒนาการจำหน่าย ส่งเสริมการประมูลยางสหกรณ์ผ่านตลาดเครือข่ายที่ใหญ่ขึ้นให้ต่อรองได้มากขึ้น ส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดเครือข่ายรวมถึงการหาตลาดใหม่ ส่งเสริมสหกรณ์ที่มีศักยภาพให้สามารถส่งออกยางเองได้ ส่งเสริมให้สมาชิกสหกรณ์มีส่วนร่วมนำยางมาจำหน่ายแก่สหกรณ์ ส่งเสริมสหกรณ์เพิ่มทางเลือกจำหน่ายที่สมาชิกต้องการแก่สมาชิก

2.3.4 การพัฒนาการจัดการ ส่งเสริมให้ภาครัฐส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการของสหกรณ์ในด้านต่าง ๆ รวมถึงแหล่งเงินทุนแก่สหกรณ์ และการตรวจสอบการดำเนินการสหกรณ์สม่ำเสมอ ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์เรื่องวาระดำรงตำแหน่ง 2 วาระ ต่อเนื่องกับของผู้บริหารสหกรณ์ ให้มีความยืดหยุ่นแก้ปัญหาแก่สหกรณ์ขนาดเล็กที่เพิ่งตั้งใหม่ ส่งเสริมให้สหกรณ์มีกิจกรรมที่ตรงความต้องการของตลาดและสมาชิก ส่งเสริมการให้ความรู้สมาชิกให้มีส่วนร่วมกับสหกรณ์ โดยมีการประชุมสหกรณ์สม่ำเสมอทุกเดือนให้เกิดความเหนียวแน่นของการรวมกลุ่ม ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายสหกรณ์ เป็นไตรภาคีร่วมกับภาครัฐ ผู้ประกอบการให้เกิดการทำงานร่วมกันพึ่งพากันอย่างยั่งยืน

2.3.5 การพัฒนาการเงิน โดยการส่งเสริมให้สมาชิกสหกรณ์ซื้อหุ้นสหกรณ์ และส่งเสริมให้สมาชิกสหกรณ์ออมเงินฝากเงินกับสหกรณ์ให้เกิดความเข้มแข็งทางการเงิน ส่งเสริมให้ภาครัฐ สนับสนุน การตรวจสอบการเงินสหกรณ์สม่ำเสมอให้เกิดความโปร่งใส และส่งเสริมให้ภาครัฐจัดหาแหล่งเงินทุนแก่สหกรณ์ที่ถาวร ส่งเสริมให้มีการปรับปรุง ระเบียบ การชำระเงินค่ายางของสหกรณ์ และส่งเสริมให้มีการประชุมชี้แจงการเงินที่สม่ำเสมอทุกเดือน

2.4 ส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดยางในประเทศ โดยการลงทุนปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ของการขนส่งยางให้มีความสะดวก มีประสิทธิภาพลดค่าใช้จ่ายขนส่งได้ มีการออกระเบียบข้อบังคับตลาดให้มีการแข่งขันมากขึ้น เพื่อให้ระบบตลาด มีการแข่งขัน มีประสิทธิภาพ โดยการจัดตั้งตลาดกลางรวบรวมยางทุกจังหวัด และมีการประมูลยางแบบเปิดพร้อมศูนย์ที่จังหวัดให้ได้ว่าราคาประมูลยางราคาเดียวทั้งจังหวัด สร้างความเชื่อมั่นและเกิดความเป็นธรรมแก่เกษตรกร จัดทำมาตรฐานสินค้าเรื่องเกรดยางให้มีมาตรฐานเดียวกันทั้งจังหวัด รวมถึงนำนักยางที่มีการพัฒนาการชั่งยางให้เป็นที่ยอมรับและใช้น้ำหนักยางต้นทาง เป็นน้ำหนักในการซื้อขาย เพื่อแก้ปัญหาแก่เกษตรกรชาวสวนยาง ส่งเสริมให้มีพ่อค้า ผู้ประกอบการยาง ผู้ส่งออกยาง มาร่วมประมูลยางเพื่อให้เกิดการแข่งขัน โดยในการประมูลยางต้องมีการกำหนดระเบียบการชำระเงินที่มีมาตรฐาน มีการกำกับการชำระเงินโดยธนาคารพาณิชย์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น

แก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ราคาขายที่มีเสถียรภาพ สร้างความเป็นอยู่ที่ดีแก่เกษตรกรชาวสวนยางตามนโยบาย

2.5 ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปยาง ในประเทศเพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดเสถียรภาพราคาขายในประเทศ ลดการพึ่งพาการส่งออกยางในรูปวัตถุดิบ และสร้างการเพิ่มมูลค่ายางให้เพิ่มมากขึ้น โดยการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนอุตสาหกรรมแปรรูปยางเป็นผลิตภัณฑ์มากขึ้น เช่น การผลิตยางรถยนต์ การผลิตสายพาน การผลิตถุงมือแพทย์ และส่งเสริมให้อุตสาหกรรมแปรรูปยางในประเทศ มีการผลิตแปรรูปยางเพิ่มขึ้น โดยให้สิทธิประโยชน์ในการลงทุน

2.6 ส่งเสริมให้มีการทบทวนบทบาทบริษัทร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ จำกัด (IRCo) ให้มีบทบาทมากขึ้น โดยการจัดตั้งกองทุนรักษาเสถียรภาพราคาขาย โดยมีการประสานงานกับมาเลเซีย อินโดนีเซีย ให้มีข้อตกลงในการส่งเสริมบทบาทของ IRCo อย่างจริงจัง เพื่อให้เป็นองค์กรรักษาเสถียรภาพราคาขายแทนรัฐ สามารถมีเอกภาพในการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม เป็นการลดภาระของรัฐ และไม่ส่งผลเมื่อมีการเปิดเสรีประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558

2.7 ส่งเสริมให้สหกรณ์กองทุนสวนยางรวมตัวเป็นเครือข่ายทุกจังหวัด และมีการเชื่อมโยงกับจังหวัดข้างเคียง และภูมิภาคให้เกิดความร่วมมือกัน การช่วยเหลือกันเกิดอำนาจต่อรองในการซื้อ การขาย การดำเนินการ การขอการสนับสนุนจากภาครัฐ ส่งผลดีต่อการดำเนินการสหกรณ์ เพื่อเป็นการช่วยเหลือพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือกัน ตามหลักการสหกรณ์

2.8 ส่งเสริมให้นโยบายการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อรักษาเสถียรภาพราคาขายพารา ที่มีวงเงินสนับสนุน การกู้เงินเก็บสต็อกแก่สถาบันเกษตรกร เป็นมาตรการถาวร เพื่อให้สหกรณ์สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพิ่มขึ้น เป็นการส่งเสริมการดำเนินการของสหกรณ์

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิจัย

เพื่อให้เกิดการศึกษาย่อยผลให้ได้ผลวิจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสหกรณ์กองทุนสวนยาง มีข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังนี้

3.1 ควรศึกษาด้านทุนการผลิตของเกษตรกรในแต่ละภาค เพื่อให้ทราบถึงต้นทุนการผลิตที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย เพื่อให้ภาครัฐนำปัญหาด้านทุนการผลิตไปหาแนวทางแก้ปัญหาเกษตรกรได้ตรงประเด็น

3.2 ควรศึกษา ระบบโซ่อุปทานยาง จากเกษตรกรถึงการส่งออกแปรรูปรวมถึงการตลาดภายในประเทศ เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาการตลาดของเกษตรกรชาวสวนยาง

3.3 ควรศึกษารูปแบบการผลิตแปรรูปขั้นต้นที่เหมาะสม กับสหกรณ์กองทุนสวนยาง เพื่อหาแนวทางเพิ่มศักยภาพด้านการผลิตของสหกรณ์กองทุนสวนยาง

3.4 ควรทำวิจัย ในลักษณะที่เป็นภูมิภาค เช่น ภาคใต้ เพื่อเปรียบเทียบผลวิจัย นำไปสู่ การศึกษาให้กว้างขวาง นำไปใช้ประโยชน์ได้

3.5 ควรมีการศึกษาผลกระทบของสหกรณ์กองทุนสวนยาง ต่อการเปิดเสรีประชาคม อาเซียนในปี พ.ศ. 2558

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University